

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

„Службен весник на СРМ“ излегува по потреба. Ракописите не се враќаат. Огласи по тарифата.

Сабота, 18 јуни 1977
Скопје
Број 25
Год. XXXIII

Претплата за 1977 година изнесува 380 динари. Овој број чини 10 дин. Жиро сметка 40100-601-128

293.

Врз основа на член 376, став 1, алинеја 6 од Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Претседателството на Социјалистичка Република Македонија издава

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА КРИВИЧНИОТ ЗАКОН НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Кривичниот закон на Социјалистичка Република Македонија,

што Собранието на Социјалистичка Република Македонија го донесе на одделни седници на Соборот на здружениот труд и Општествено-политичкиот собор, одржани на 16 јуни 1977 година.

Бр. 06-1599

16 јуни 1977 година
Скопје

Претседател на Собранието на СРМ,
Благоја Талески, с. р.

Претседател на Претседателството на СРМ,
Видое Смилевски, с. р.

КРИВИЧЕН ЗАКОН

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРВ ДЕЛ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Глава прва

Кривично законодавство на Социјалистичка Република Македонија

Член 1

Кривичното законодавство на Социјалистичка Република Македонија го сочинуваат одредбите на овој закон и кривично-правните одредби содржани во другите закони на Социјалистичка Република Македонија.

Член 2

Со овој закон се пропишуваат кривични дела и казни и се уредуваат заштитниот надзор кај условната осуда, воспитните мерки и казнувањето на малолетниците и се пропишуваат основни одредби за извршувањето на кривичните санкции.

Примена на кривичното законодавство на Социјалистичка Република Македонија

Член 3

Кривичното законодавство на Социјалистичка Република Македонија се применува на секое кој на нејзината територија ќе стори кривично дело предвидено со закон на Социјалистичка Република Македонија, доколку со Кривичниот закон на Социјалистичка Федеративна Република Југославија не е одредено поинаку.

Глава втора

ЗАШТИТЕН НАДЗОР КАЈ УСЛОВНАТА ОСУДА

Услови за одредување заштитен надзор

Член 4

(1) Кај условната осуда судот може да одреди заштитен надзор.

(2) Заштитен надзор судот ќе одреди кога ќе најде дека условната осуда нема доволно да влијае на сторителот повеќе да не врши кривични дела, а околностите сврзани со личноста на сторителот или неговата средина го чинат оправдано очекувањето дека целта на условната осуда ќе се постигне ако се определат и мерки на помош, грижа, надзор или заштита.

(3) Траењето на заштитниот надзор судот го одредува на определено време во текот на времето на проверувањето.

Обврски кај заштитниот надзор

Член 5

(1) При изрекувањето на заштитниот надзор судот може на осудениот да му одреди една или повеќе од следниве обврски:

1) оспособување, ostručување и преквалификување за да може осудениот да го задржи работното место што го зазема или да бидат создадени претпоставки за вработување;

2) прифаќање на вработување што одговара на способностите и склоноста на осудениот;

3) извршување на обврските за издржување на семејството, подигање на децата и други семејни обврски;

4) овозможување увид и совети во врска со распоредувањето и трошењето на средствата од личниот доход и другите приходи што ги остварува;

5) непосетување определени видови локали или други места каде што се точат алкохолни пијалаци или се игра на среќа;

6) воздржување од употреба на алкохолни пијалаци и неуживање наркотични и други слични средства;

7) користење на слободното време според оценката на социјалниот орган;

8) одбегнување и недружење со лица кои негативно влијаат на осудениот;

9) подвргнување на психофизичко лекување односно посетување на одредени психолошки и други советувајќишта.

(2) При изборот на видот на обврската судот ќе ја земе предвид пред сè личноста на сторителот, неговата здравствена состојба и психички својства, возраста, материјалните и семејните услови, околностите под кои го сторил делото, поведението на сторителот по извршувањето на делото, побудите за извршување на делото и другите околности сврзани со личноста на сторителот што се од значење при изборот на видот на обврската, водејќи сметка да не се повредува човечкото достоинство ниту да се предизвикуваат непотребни тешкотии во неговото превоспитување.

(3) За времето додека трае условното одлагање на извршувањето на изречената казна судот може, по предлог на социјалниот орган или на осуденото лице, да ја замени одредената обврска со друга или да ја укине.

Органи за спроведување на заштитниот надзор

Член 6

(1) Помош и грижа, надзор и заштита во исполнувањето на обврската од страна на осудениот врши социјалниот орган.

(2) Социјалниот орган е должен:

1) со практични совети да го поттикнува и му помага на осудениот да ја исполни обврската што ја одредил судот, да го сфати значењето на условната осуда со заштитниот надзор за да се исполнат нејзините цели;

2) повремено да го известува судот за состојбата во исполнувањето на одредената обврска.

(3) Ако судот најде дека се обезбедени потребните услови, извршувањето на мерките од став 1 може да го довери на организацијата на здружениот труд во која осудениот работи, на месна заедница или на други самоуправни организации и заедници. Во таков случај организациите и заедниците ќе постапуваат според став 2 на овој член.

Последици од неисполнувањето на одредената обврска

Член 7

(1) Ако условно осудениот не ги исполнува одредените обврски, судот може да го опомене на исполнување на одредената обврска или неа да ја замени со друга.

(2) Ако осудениот и натаму не ја исполнува одредената обврска, судот може во рамките на времето за проверување да го продолжи траењето на заштитниот надзор или да ја отповика условната осуда.

(3) Ако по правосилноста на одлуката со која е одреден заштитниот надзор помине повеќе од шест месеци, а надзорот не почнал, судот повторно ќе одлучи за потребата од извршувањето на истиот.

Глава трета

ОДРЕДБИ ЗА ВОСПИТНИТЕ МЕРКИ И ЗА КАЗНУВАЊЕТО НА МАЛОЛЕТНИЦИТЕ

Одредби што се применуваат спрема малолетниците

Член 8

Спрема малолетни сторители на кривични дела се применуваат одредбите од глава VI на Кривичниот закон на СФРЈ и одредбите на оваа глава, а другите кривичноправни одредби само ако не се во спротивност со одредбите од овие глави.

Видови воспитни мерки

Член 9

На малолетни сторители на кривични дела може да им се изречат следниве воспитни мерки:

дисциплински мерки: укор или упатување во дисциплински центар за малолетници;

мерки на засилен надзор: од страна на родителите, посвоителот или старателот, во друго семејство или од страна на социјален орган;

заводски мерки: упатување во воспитна установа, во воспитно-поправен дом или во посебна установа за лекување и оспособување.

Избор на воспитната мерка

Член 10

При изборот на воспитната мерка судот ќе ја земе предвид возраста на малолетникот, степенот на неговата душевна развиеност, неговите психички својства, склоностите, побудите од кои го сторил

делото, досегашното воспитување, средината и приликите во кои живеал, тежината на делото, дали спрема него порано била изречена воспитна мерка или казна малолетнички затвор и сите други околности што влијаат на одредување на видот на мерката, за да се постигне најдобро целта на воспитните мерки.

Укор

Член 11

(1) Укор се изрекува ако е dostatно само да се прекори малолетникот за стореното кривично дело.

(2) При изрекувањето на укор на малолетникот ќе му се укаже на штетноста на неговата постапка и ќе се предупреди дека во случај на повторно извршување на кривично дело спрема него може да биде изречена друга кривична санкција.

Упатување во дисциплински центар за малолетници

Член 12

(1) Судот ќе ја изрече мерката упатување во дисциплински центар за малолетници кога е потребно со соодветни краткотрајни мерки да се изврши влијание врз личноста и поведението на малолетникот.

(2) Малолетникот на кого му е изречена оваа мерка судот може да го упати во дисциплински центар:

— на определен број часови во празнични денови и тоа најмногу во четири празнични дена еднородно;

— на определен број часови во текот на денот, но најмногу еден месец;

— на непрекинат престој за определен број денови, но не повеќе од дваесет дена.

(3) При изрекувањето на оваа мерка ќе се води сметка за тоа со нејзиното извршување малолетникот да не изостане од редовната настава или од работата.

(4) Во дисциплинскиот центар малолетникот ќе работи на полезни работи што одговараат на неговата возраст.

(5) Кога судот ќе изрече упатување во дисциплински центар, може да определи по извршувањето на оваа мерка малолетникот да се стави под засилен надзор на социјалниот орган.

Засилен надзор од страна на родителите, посвоителот или старателот

Член 13

(1) Мерката на засилен надзор од страна на родителите, посвоителот или старателот судот ќе ја изрече ако родителите, посвоителот или старателот пропуштиле да вршат надзор над малолетникот, а се во можност да вршат ваков надзор.

(2) Кога судот ќе ја изрече оваа мерка ќе им наложи на родителите, посвоителот или на старателот одредени должности во поглед на мерките што треба да се преземат за воспитување на малолетникот, за негово лекување и за отстранување на штетните влијанија врз него, а може да им даде потребни упатства.

(3) При изрекувањето на оваа мерка судот може да определи социјалниот орган да го проверува нејзиното извршување и да му укажува помош на родителот, посвоителот или старателот. Судот дополнително ќе одлучи за престанокок на ова проверување со тоа што тоа не може да трае помалку од една година ниту подолго од три години.

Засилен надзор во друго семејство

Член 14

(1) Ако родителите, посвоителот или старателот на малолетникот не се во можност да вршат надзор над него или ако тоа основано не може да се очекува од нив, малолетникот ќе му се предаде на

друго семејство што сака да го прими и што има можност да врши засилен надзор над него.

(2) Извршувањето на оваа мерка ќе се запре кога родителите, посвоителот или старателот на малолетникот ќе се здобијат со можност да вршат засилен надзор над него или кога според резултатите на воспитувањето и превоспитувањето ќе престане потребата од засилен надзор.

(3) При изрекувањето на оваа мерка судот ќе определи социјалниот орган за време на нејзиното траење да го проверува извршувањето и да му укажува потребна помош на семејството на кое му е предаден малолетникот.

Засилен надзор од страна на социјалниот орган

Член 15

(1) Ако родителите, посвоителот или старателот не се во можност да вршат засилен надзор над малолетникот, а не постојат услови за предавање на малолетникот на друго семејство заради вршење ваков надзор, малолетникот ќе се стави под надзор на социјалниот орган.

(2) Судот дополнително ќе одлучи за престанокот на оваа мерка, со тоа што нејзиното траење не може да биде пократко од една ни подолго од три години. За времетраењето на оваа мерка малолетникот и натаму останува да живее кај своите родители, посвоителот или други лица што го издржуваат, а засилениот надзор врз него го врши социјалниот орган.

(3) Социјалниот орган се грижи за школувањето на малолетникот, за неговото вработување, за издвојувањето од средината што штетно влијае врз него, за потребното лекување и за средувањето на приликите во кои живее.

Посебни обврски кон мерката засилен надзор

Член 16

(1) При изрекувањето на некоја од воспитните мерки на засилен надзор од член 13, 14 и 15 на овој закон, судот може на малолетникот да му одреди една или повеќе посебни обврски ако тоа е потребно за поуспешно извршување на изречената мерка.

(2) Судот може на малолетникот да му ги одреди особено овие обврски:

- да му се извини лично на оштетеното лице;
  - да ја поправи или надомести штетата предизвикана со кривичното дело, во рамките на сопствените можности;
  - редовно да го посетува училиштето;
  - да не изостанува од работното место;
  - да се оспособи за работа која одговара на неговите способности и склоности;
  - да прифати вработување;
  - да се воздржи од употреба на алкохолен пијалак и од уживање на наркотични и други слични средства;
  - да се воздржи од посетување на одредени локали односно одредени приредби;
  - да посетува соодветна здравствена установа или советувашиште;
  - полезно да го користи слободното време;
  - да не контактира со лица кои штетно влијаат врз неговата личност;
  - да се подвргне на психофизичко лекување;
  - да се оспособи, остручи и преквалификува заради задржување на работното место што го зазема или создавање претпоставки за вработување;
  - да овозможи увид и прифати совети во врска со распоредувањето и трошењето на средства од личниот доход и другите приходи што ги остварува.
- (3) Судот може, по предлог од социјалниот орган, да ги измени или укине посебните обврски што ги одредил.

(4) При одредувањето на обврските од став 2 на овој член, судот посебно ќе им укаже на малолетникот и неговите родители, посвоителот односно

старателот, дека во случај на нивно неисполнување изречената мерка на засилен надзор може да биде заменета со друга воспитна мерка.

Упатување во воспитна установа

Член 17

(1) Судот ќе го упати во воспитна установа малолетникот врз кој треба да се обезбеди постојан надзор од страна на стручни лица (со стручна и школска спрема за воспитувачи) заради воспитување, превоспитување и потполно негово одвојување од дотогашната средина.

(2) Во воспитна установа малолетникот останува најмалку шест месеци, а најмногу три години. Судот не го одредува траењето на оваа мерка при нејзиното изречување туку за тоа дополнително одлучува (член 20 став 2).

Упатување во воспитно-поправен дом

Член 18

(1) Малолетникот спрема кој треба да се применат потрајни и засилени мерки за воспитување и превоспитување и негово потполно одвојување од дотогашната средина, судот ќе го упати во воспитно-поправен дом.

(2) При одлучувањето дали ќе ја изрече оваа мерка судот посебно ќе ја земе предвид тежината и природата на стореното дело и околноста дали спрема малолетникот порано биле изрекувани воспитни мерки или казна малолетнички затвор.

(3) Во воспитно-поправен дом малолетникот останува најмалку една година, а најмногу пет години. Судот не го одредува траењето на оваа мерка при нејзиното изречување туку за тоа дополнително одлучува (член 20 став 2).

Упатување во посебна установа за лекување и оспособување

Член 19

(1) Спрема малолетници со недостатоци во душевниот или телесниот развој, судот може наместо упатување во воспитна установа или воспитно-поправен дом да ја изрече мерката упатување во посебна установа за лекување и оспособување.

(2) Оваа мерка ќе се изрече наместо мерката задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа ако во посебната установа за лекување и оспособување може да се обезбеди чување и лекување и со тоа да се постигне целта на оваа мерка за безбедност.

(3) Малолетникот останува во посебната установа за лекување и оспособување се додека тоа е потребно заради негово лекување или оспособување, а кога малолетникот ќе стане полнолетен повторно ќе се испита потребата од неговото натамошно задржување во оваа установа.

Запирање на извршувањето и измена на одлуката за воспитните мерки

Член 20

(1) Кога, по донесувањето на одлуката со која е изречена мерка на засилен надзор или заводска мерка, ќе се појават околности што не постоеле во времето на донесувањето на одлуката или за нив не се знаело, а тие би биле од влијание врз донесувањето на одлуката, извршувањето на изречената мерка може да се запре или да се замени со друга мерка на засилен надзор или со заводска мерка.

(2) Надвор од случаите од став 1 на овој член, доколку за одделни мерки не е поинаку предвидено, извршувањето на мерката на засилен надзор или на заводската мерка, со оглед на постигнатиот успех во воспитувањето и превоспитувањето, може да се запре, а може да се замени и со друга таква мерка, со следниве ограничувања:

1) мерката упатување во воспитна установа не може да се запре од извршување пред истекот на рокот од шест месеци, а до истекот на овој рок може да се замени само со упатување на малолетникот во воспитно-поправен дом или во посебна установа за лекување и оспособување;

2) мерката упатување во воспитно-поправен дом не може да се запре од извршување пред истекот на рокот од една година, а до истекот на овој рок може да се замени само со упатување на малолетникот во посебна установа за лекување и оспособување.

Повторно одлучување за воспитните мерки

Член 21

(1) Ако од правосилноста на одлуката со која е изречена мерка на засилен надзор или заводска мерка поминало повеќе од една година, а извршувањето не започнало, судот повторно ќе одлучи за потребата од нејзиното извршување. Притоа судот може да одлучи порано изречената мерка да се изврши, да не се изврши или да се замени со некоја друга мерка.

(2) Мерката упатување во дисциплински центар за малолетници нема да се изврши доколку од правосилноста на одлуката со која е изречена оваа мерка изминале повеќе од шест месеци, а нејзиното извршување не започнало.

Одмерување на казната малолетнички затвор

Член 22

При одмерувањето на казната малолетнички затвор судот ќе ги земе предвид сите околности што влијаат казната да биде поголема или помала (член 41 КЗ СФРЈ), посебно водејќи сметка за степенот на душевната развиеност на малолетникот и за времето потребно за неговото воспитување, преспитување и стручно усовршување.

Одмерување на казна на постар малолетник за кривични дела во стек

Член 23

(1) Ако постар малолетник стори повеќе кривични дела во стек, а судот најде дека за секое одделно кривично дело треба да се изрече казна малолетнички затвор, казната ќе му ја одмери според слободна оценка во рамките на најголемата законска мерка на казната малолетнички затвор. Ако судот најде дека за некое од кривичните дела во стек постариот малолетник треба да се казни, а за другите кривични дела треба да се изречат воспитни мерки, за сите дела во стек ќе изрече само казна малолетнички затвор.

(2) Судот ќе постапи според став 1 на овој член и во случај ако по изречената казна утврди дека малолетникот пред или по нејзиното изрекување сторил кривично дело.

Траење на воспитните мерки изречени спрема полнолетни лица

Член 24

Воспитната мерка од член 15 до 19 на овој закон, изречена спрема полнолетно лице, може да трае се додека лицето не наполни дваесет и три години.

Дејство на казната врз воспитните мерки

Член 25

(1) Ако за времетраењето на воспитната мерка судот му изрече на постар малолетник казна малолетнички затвор, воспитната мерка престанува со започнувањето на издржувањето на оваа казна.

(2) Ако за времетраењето на воспитната мерка судот му изрече на помладо полнолетно лице казна малолетнички затвор или затвор најмалку една го-

дина, воспитната мерка престанува со започнувањето на издржувањето на казната. Ако изречената казна затвор е од пократко времетраење, судот во пресудата ќе одлучи дали по издржаната казна ќе продолжи извршувањето на воспитната мерка или ќе ја укине.

Примена на мерки на безбедност спрема малолетници

Член 26

(1) Спрема малолетници, под условите предвидени со закон, кон воспитна мерка или малолетнички затвор, може да се изрече и мерка на безбедност: задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, задолжително лекување на алкохоличари и наркомани, одземање на предмет и протерување на странец од земјата, а спрема постари малолетници и мерката на безбедност — забрана на управување со моторно возило.

(2) Спрема непресметлив малолетен сторител на кривично дело, под условите предвидени со закон, може да се изрече мерката на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа и задолжително лекување на алкохоличари и наркомани без изрекување на воспитна мерка или казна малолетнички затвор. Кон сvie мерки може да се изрече и мерката одземање на предмет и забрана на управување со моторно возило.

Одземање на имотна корист прибавена со кривично дело

Член 27

Одредбите на Кривичниот закон на СФРЈ за одземање на имотна корист прибавена со кривично дело ќе се применуваат и на малолетни сторители на кривични дела.

Евиденција на изречените воспитни мерки

Член 28

(1) Евиденција на изречените воспитни мерки води социјалниот орган надлежен според местото на раѓањето односно живеалиштето на малолетното лице.

(2) Податоци за изречените воспитни мерки можат да се дадат само на социјален орган и на установите што се занимаваат со заштита на малолетниците, во врска со кривичната постапка што се води спрема малолетникот, а на државните органи под условите предвидени во член 94 на Кривичниот закон на СФРЈ.

Глава четврта

ОСНОВНИ ОДРЕДБИ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА КРИВИЧНИТЕ САНКЦИИ

Општи начела

Член 29

(1) Со извршувањето на кривичните санкции се остваруваат општата и посебните цели на пропишувањето и изрекувањето на кривичните санкции одредени во Кривичниот закон на СФРЈ.

(2) Лицата спрема кои се извршуваат кривичните санкции се лишуваат или се ограничуваат во правата само во границите нужни за остварување на целите на одделните санкции.

(3) При извршувањето на кривичните санкции на осудениот не смеат да му се причинуваат физички маки ниту да се навредува човековата личност и човечкото достоинство.

(4) При извршувањето на кривичните санкции мерките на постапување се прилагодуваат во најголема можна мерка спрема личноста на осудениот и во зависност од постигнатите резултати во воспитувањето и превоспитувањето.

Извршување на смртната казна**Член 30**

(1) Смртната казна не може да се изврши сè додека претходно не се утврди дека не е замзнета со акт на амнестија или помилување.

(2) Смртната казна не може да се изврши над лице кое е тешко телесно или душевно болно додека трае болеста, како и над бремена жена додека трае бременоста и над жена-породилка до навршување едногодишна возраст на детето.

Извршување на казната затвор**Член 31**

(1) Осудените лица казната затвор ја издржуваат заедно, а одвоено само кога тоа го бара здравствената состојба на осуденото лице или потребите за одржување на дисциплината и безбедноста во казнено-поправната установа.

(2) Машките и женските осудени лица казната затвор ја издржуваат во одделни казнено-поправни установи или во посебни одделенија на тие установи.

Извршување на казната малолетнички затвор**Член 32**

Казната малолетнички затвор постарите малолетници ја издржуваат во посебни казнено-поправни домови во кои можат да останат до навршената дваесет и трета година. Ако дотогаш не ја издржат казната, ќе се упатат во казнено-поправна установа во која издржуваат казна полнолетни лица. По исклучок во казнено-поправен дом за малолетници може да остане и лице кое навршило дваесет и три години само ако е тоа потребно за завршување на неговото школување или стручно оспособување.

Запирање на вршењето на правата за време на издржувањето на казната**Член 33**

(1) Лицата осудени на казна затвор или малолетнички затвор за време на издржувањето на казната не можат да вршат бирачко право ниту изборни функции во државни или самоуправни органи.

(2) Со посебни прописи се одредува во кои случаи за време на издржувањето на казната затвор или малолетнички затвор се запира пензијата, инвалиднината, надоместоците и другите примања од работен однос.

Условен отпуст**Член 34**

(1) Осудениот кој издржал половина од казната затвор може да се отпусти од издржување на казната под услов до истекот на времето за кое е изречена казната да не стори кривично дело.

(2) Осудениот може условно да се отпусти ако во текот на издржувањето на казната се поправил така што основано може да се очекува дека на слобода добро ќе се однесува, а особено дека нема да врши кривични дела. При оценката дали осудениот условно ќе се отпусти ќе се земе предвид неговото поведение за време на издржувањето на казната, извршувањето на работните обврски со оглед на неговата работна способност и другите околности што покажуваат дека е постигната целта на казнувањето.

(3) По исклучок може условно да се отпусти и осуден што издржал само една третина од казната затвор доколку постојат условите од став 2 на овој член и ако посебни околности што се однесуваат на личноста на осудениот очигледно покажуваат дека е постигната целта на казнувањето.

(4) Малолетник може условно да се отпусти од издржување на казната малолетнички затвор ако издржал третина од казната но не пред да помине една година во казнено-поправен дом и ако од постигнатиот успех во воспитувањето и превоспитувањето основано може да се очекува дека малолетникот на слобода добро ќе се однесува, ќе го продолжи школувањето и работата и дека нема во иднина да врши кривични дела. За време на условниот отпуст судот може да определи мерка на засилен надзор.

Отповикување на условниот отпуст**Член 35**

(1) Судот ќе го отповика условниот отпуст ако осудениот додека е на условен отпуст стори едно или повеќе кривични дела за кои е изречена казна затвор или малолетнички затвор над една година.

(2) Судот може да го отповика условниот отпуст ако условно отпуштениот стори едно или повеќе кривични дела за кои е изречена казна затвор до една година или малолетнички затвор од една година. При оценката дали ќе го отповика условниот отпуст судот особено ќе ја земе предвид сродноста на сторените кривични дела, нивното значење, побудите од кои се сторени и други околности што укажуваат на оправданоста за отповикување на условниот отпуст.

(3) Кога судот ќе го отповика условниот отпуст ќе изрече казна со примена на одредбите од член 48 и 49 став 2 на Кривичниот закон на СФРЈ, земјарки ја порано изречената казна како веќе утврдена. Делот од казната што осудениот ја издржал според поранешната осуда се засметува во новата казна, а времето поминато на условен отпуст не се засметува.

(4) Одредбите од став 1 до 3 на овој член ќе се применат и кога на условно отпуштениот му се суди за дело што го сторил пред да биде условно отпуштен.

(5) Ако условно отпуштениот биде осуден на казна затвор до една година или малолетнички затвор од една година а судот не го отповика условниот отпуст, условниот отпуст се продолжува за времето што осудениот го поминал на издржување на казната затвор односно малолетнички затвор.

Глава петта**Значење на изразите во овој закон****Член 36**

(1) Како службено лице, кога тоа е означено како сторител на кривично дело, се смета:

а) избран или именуван функционер во собрание на општествено-политичка заедница, во нејзините извршни органи и органи на управата и во други органи и организации што вршат определени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на соодветната општествено-политичка заедница, како и лица кои постојано или повремено вршат службена должност во овие органи и организации;

б) овластено лице во организација на здружениот труд или друго општествено-правно лице на кое со закон или со одлука на собранието на општината донесена на основа закон му е доверено вршење на јавни овластувања, кога должноста ја врши во рамките на тие овластувања;

в) лице кое врши определени службени должности на основа овластување дадено со закон или со други прописи донесени врз основа на закон;

г) воено лице кога се во прашање кривични дела кај кои како извршител е означено службено лице за кои не се предвидени во главата на кривични дела против оружените сили на СФРЈ на Кривичниот закон на СФРЈ.

(2) Како одговорно лице се смета лице во организација на здружен труд или друго општествено-правно лице на кое со оглед на неговата функција или

врз посебно овластување во организацијата односно општествено-правното лице му е доверен определен круг на работи што се однесуваат на извршување на законските прописи или на прописите донесени врз основа на закон, општествен договор, самоуправни спогодба или самоуправен општ акт на организацијата односно на општествено-правното лице во управувањето, користењето и расплагањето со општествениот имот или се однесуваат на раководењето со производниот или некој друг стопански процес или на надзорот над нив. Одговорно лице се смета и службено лице кога се во прашање дејства кај кои како сторител е означено одговорно лице, а не се предвидени во главата за кривични дела против службената должност односно како кривични дела на службено лице предвидени во некоја друга глава на овој закон.

(3) Кога како извршител на кривично дело е означено службено или одговорно лице, сите лица наведени во став 1 и 2 на овој член можат да бидат сторители на тие дела доколку од законските обележја на одделно дело не произлегува дека сторител може да биде само некое од тие лица.

(4) Како општествен имот се сметаат сите средства во општествена сопственост како што се производните средства и другите средства на здружениот труд и со здружен труд остварениот доход, средствата за задоволување на заедничките и општите потреби и природните богатства и добрата во општа употреба. Како општествен имот се смета и имотот што му е доверен на државен орган, организација на здружениот труд или друго општествено-правно лице или којшто кај нив се наоѓа по некој законски основ.

(5) Под општествено-правно лице се смета:

— секоја организација на здружениот труд, нивните заедници и здруженија;

— месна заедница, општествено-политичка заедница, самоуправни интересна заедница и организации кои овие организации и заедници ги основаат како посебни организации за вршење кредитни и други банкарски работи, за осигурување на имот и лица, како и други финансиски организации;

— општествено-политички организации и други со закон определени организации кои можат да остваруваат општествени средства и да ги користат;

— секоја друга организација која остварува и користи општествени средства и на која со закон и е признато својство на правно лице.

(6) Под самоуправни општи акти се подразбираат општествените договори, самоуправните спогодби со кои на општ начин се уредуваат самоуправните односи и другите општи акти на организациите на здружениот труд и на другите самоуправни организации и заедници.

(7) Како избори се сметаат изборите за делегати во органите на управувањето во организациите на здружениот труд и другите самоуправни организации и заедници, на членови на делегации во основните самоуправни организации и заедници во собранијата кај самоуправните интересни заедници и на делегати во собранијата на општествено-политичките заедници, како и изборот на органите на општествено-политичките заедници.

(8) Исправа е секој предмет што е подобен или одреден да служи како доказ на некој факт што има вредност за правните односи.

(9) Како хартија од вредност се сметаат таксени марки, таксена хартија, друга хартија од вредност, кои се печатени и кои се наоѓаат во промет на основа закон на Социјалистичка Република Македонија.

(10) Како подвижен предмет се смета и секоја произведена или собрана енергија за давање светлина, топлина или движење.

(11) Како сила се смета и примената на хипноза и замајни средства со цел некој да се доведе против своја волја во несвесна состојба или да се онеспособи за отпор.

(12) Под социјален орган се сметаат органите за социјална работа на општините, центрите за социјална работа и другите органи што со закон или самоуправен општ акт се основани за вршење социјална дејност.

(13) Како моторно возило се смета секое сообраќајно средство на моторен погон во сувоземниот, водениот и воздушниот сообраќај.

ВТОР ДЕЛ

ОДРЕДБИ ЗА КРИВИЧНИТЕ ДЕЛА И КАЗНИТЕ

Глава шеста

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ЖИВОТОТ И ТЕЛОТО

Убиство

Член 37

(1) Тој што друг ќе лиши од живот, ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(2) Со затвор најмалку десет години или со смртна казна ќе се казни:

1) тој што друг ќе лиши од живот на свиреп или подмолен начин;

2) тој што друг ќе лиши од живот и при тоа со умисла го доведе во опасност животот на уште некое лице;

3) тој што друг ќе лиши од живот при безобирно насилничко однесување;

4) тој што друг ќе лиши од живот од користолување, заради извршување или прикривање на друго кривично дело, од безобирна одмазда или од други ниски побуди;

5) тој што ќе лиши од живот службено или воено лице при вршењето на работите на јавната или државната безбедност или на должноста чување на јавниот ред, фаќање на сторител на кривично дело или чување на лице лишено од слобода или тој што ќе лиши од живот лице при вршење на некоја од овие работи во остварувањето на функцијата на општествената самозаштита.

(3) Со казната од став 2 на овој член ќе се казни и тој што со умисла ќе стори повеќе убиства освен предвидените во член 38 и 40 на овој закон без оглед дали за сите убиства му се суди со примена на одредбите за стек или за некое убиство порано бил осуден.

Убиство на миг

Член 38

Тој што друг ќе лиши од живот на миг, доведен без своја вина во состојба на силна раздражненост со напад или со тешко навредување од страна на убиениот,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

Убиство од небрежност

Член 39

Тој што друг ќе лиши од живот од небрежност, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Убиство на дете при пораѓање

Член 40

(1) Мајка што ќе го лиши од живот своето дете за време на пораѓањето или непосредно по пораѓањето додека трае растројството што кај неа го предизвикало пораѓањето,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) За обид се казнува.

Наведување на самоубиство и помагање при самоубиство

Член 41

(1) Тој што друг ќе наведе на самоубиство или ќе му помогне во извршувањето на самоубиството, па ова биде извршено, ќе се казни со затвор од една до пет години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено спрема малолетник што наполнил четиринаесет години или спрема лице што се наоѓа во состојба на битно намалена пресметливост, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(3) Ако делото од став 1 на овој член е сторено спрема малолетник што не наполнил четиринаесет години или спрема непресметливо лице, сторителот ќе се казни според член 37 на овој закон.

(4) Тој што сурово или нечовечно постапува со лице што спрема него се наоѓа во однос на некоја подреденост или зависност, па тоа поради таквото постапување ќе изврши самоубиство кое може да се припише на небрежноста на сторителот, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(5) Ако поради делата од претходните ставови самоубиството е само обидено, судот може сторителот да го казни поблаго.

Противправно прекинување на бременоста

Член 42

(1) Тој што спротивно на прописите за прекинување на бременоста, на бремена жена со нејзина согласност ќе изврши, ќе започне да врши или ќе ѝ помогне да изврши прекинување на бременоста, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Тој што се занимава со вршење на делото од став 1 на овој член, ќе се казни со затвор од една до пет години.

(3) Тој што на бремена жена без нејзина согласност ќе изврши или ќе започне да врши прекинување на бременоста,

ќе се казни со затвор од една до осум години.

(4) Ако поради делото од став 1 до 3 на овој член настани тешко нарушување на здравјето или смрт на бремената жена, сторителот ќе се казни за делото од став 1 со затвор од шест месеци до пет години, а за делото од став 2 и 3 со затвор најмалку една година.

Тешка телесна повреда

Член 43

(1) Тој што друг тешко телесно ќе го повреди или здравјето тешко ќе му го наруши, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Тој што друг телесно ќе го повреди или здравјето толку тешко ќе му го наруши што поради тоа ќе биде доведен во опасност животот на повредениот или ќе му биде уништен или трајно и во значителна мера ослабен некој важен дел од неговото тело или некој важен орган, или ќе биде предизвикана трајна неспособност за работа на повредениот, или трајно и тешко ќе му биде нарушено неговото здравје или ќе биде нагрден,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(3) Ако поради тешката телесна повреда од став 1 и 2 на овој член повредениот умре,

сторителот ќе се казни со затвор од една до дванаесет години.

(4) Тој што делото од став 1 и 2 на овој член го стори од небрежност,

ќе се казни со затвор до три години.

(5) Тој што делото од овој член го стори на миг, доведен без своја вина во состојба на силна раздрознетост со напад или со тешко навредување од страна на повредениот,

ќе се казни за делото од став 1 со затвор до три години, а за делото од став 2 и 3 со затвор од една до пет години.

Лесна телесна повреда

Член 44

(1) Тој што друг лесно телесно ќе го повреди или здравјето лесно ќе му го наруши, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако повредата од став 1 на овој член е нанесена со оружје, опасно орудие или со друго средство подобно телото тешко да го повреди или здравјето тешко да го наруши,

сторителот ќе се казни со затвор до три години.

(3) Судот може на сторителот на делото од став 1 и 2 на овој член да му изрече судска опомена освободено ако бил предизвикан со непристојно или грубо однесување на оштетениот.

(4) Гонеењето за делото од став 1 на овој член се презема по приватна тужба.

Учество во тепачка

Член 45

(1) Тој што учествува во тепачка во која некој е лишен од живот или на друг му е нанесена тешка телесна повреда,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Нема да се казни учесник кој без своја вина бил вовлечен во тепачката или само се бранел или раздвојувал други учесници во тепачката.

Загрозување со опасно орудие при тепачка или караница

Член 46

(1) Тој што при каква и да е тепачка или караница ќе се фати за оружје, опасно орудие или за друго средство подобно телото тешко да го повреди или здравјето тешко да го наруши,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Излагање на опасност

Член 47

(1) Тој што ќе остави друго лице без помош во состојба или прилики опасни за животот што тој ги предизвикал,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако лицето изложено на таква опасност поради тоа го загуби животот или биде тешко телесно повредено или здравјето му биде тешко нарушено, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Напуштање немоќно лице

Член 48

(1) Тој што немоќно лице што му е доверено или за кое е должен да се грижи, остави без помош во прилики опасни за животот или здравјето,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако оставеното лице поради тоа го загуби животот или биде тешко телесно повредено или здравјето му биде тешко нарушено, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Неукажување помош

Член 49

Тој што не ќе му укаже помош на лице што се наоѓа во непосредна опасност за животот, иако тоа можел да го стори без опасност за себе или за друг,

ќе се казни со затвор до една година.

Глава седма

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ СЛОБОДИТЕ И ПРАВАТА НА ЧОВЕКОТ И ГРАЃАНИНОТ

Повреда на рамноправноста на граѓаните

Член 50

Тој што врз основа на разлика во националност, етничка припадност, раса, вероисповед, пол, јазик, образование или општествена положба ќе му одземе или ограничи права на човекот и граѓанинот утврдени со устав, закон, или со друг пропис или општ акт, или кој врз основа на овие разлики им дава на граѓаните повластици или погодности,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Повреда на рамноправноста на јазикот и писмото

Член 51

(1) Тој што свесно ќе им одземе или ограничи на граѓаните со устав, закон, друг пропис или општ акт загарантирано право на слободна употреба или рамноправна примена на јазик и писмо,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори службено лице во вршење на службата,

ќе се казни со затвор до три години.

Присилба

Член 52

(1) Тој што со сила или со сериозна закана ќе присили друг да стори или да не стори или да трпи нешто,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Гонеењето се презема по приватна тужба.

Противправно лишување од слобода

Член 53

(1) Тој што друг противправно ќе затвори, ќе го држи затворен, или на друг начин ќе му ја одземе или ограничи слободата на движење,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) За обид се казува.

(3) Ако противправното лишување од слобода го сторило службено лице со злоупотреба на службената положба или овластување,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(4) Ако противправното лишување од слобода траело подолго од триесет дена, или е вршено на свиреп начин, или ако на лицето противправно лишено од слобода поради тоа тешко му е нарушено здравјето или настаниле други тешки последици, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

(5) Ако лицето противправно лишено од слобода поради тоа го загубило животот, сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

Грабнување

Член 54

(1) Тој што ќе изврши грабнување на некое лице со намера него или некој друг да го присили да стори, да не стори или да трпи нешто,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Тој што делото од став 1 го стори спрема малолетно лице или тој што заради остварување целта на грабнување од став 1 на овој член се заканува дека ќе го лиши од живот грабнатото лице или дека тешко телесно ќе го повреди, или во друг особено тежок случај,

ќе се казни со затвор најмалку три години.

(3) Сторителот на делото од став 1 и 2 на овој член кој доброволно ќе го пушти на слобода грабнатото лице пред исполнување на барањето поради кое го извршил грабнувањето,

може поблаго да се казни или да се ослободи од казна.

Издудување на признавање или изјава

Член 55

(1) Службено лице кое во вршењето на службата ќе употреби сила, закана или друго недопуштено средство или недопуштен начин со намера да изнуди признавање или некоја друга изјава од обвинет, сведок, вештак или од друго лице,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Ако изнудувањето на признавањето или изјавата е следено со тешка насилба или ако поради изнуденото признавање или изјава настаниле особено тешки последици за обвинетиот во кривичната постапка,

сторителот ќе се казни со затвор најмалку една година.

Малтретирање во вршење на службата

Член 56

Службено лице кое во вршењето на службата малтретира друг, го навредува или воопшто спрема него постапува на начин со кој се понижува човечкото достоинство и човековата личност,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Загрозување на сигурноста

Член 57

(1) Тој што ќе ја загрози сигурноста на некое лице со сериозна закана дека ќе нападне врз животот или телото,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Тој што делото од став 1 на овој член ќе го стори спрема повеќе лица или ако ова дело предизвика вознемиреност на граѓаните, или ако е сторено во друг особено тежок случај,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(3) Гонеењето за делото од став 1 на овој член се презема по приватна тужба.

Нарушување на неповредливоста на станот

Член 58

(1) Тој што неовластено ќе влезе во туѓ стан или затворени простории или по барање од овластеното лице оттаму не се оддалечи,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

- (2) Ако делото од став 1 на овој член го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.
- (3) За обид на делата од став 1 и 2 на овој член се казнува.
- (4) Гонењето за делото од став 1 на овој член се презема по приватна тужба.

Противзаконито претресување

Член 59

Службено лице кое во вршење на службата противзаконито врши претресување на стан, просторија или лице, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Повреда на тајноста на писма или други пратки

Член 60

(1) Тој што неовластено ќе отвори туѓо писмо или телеграма или некое друго затворено писмо или пратка, или на друг начин ќе ја повреди нивната тајност, или неовластено ќе задржи, прикрие, уништи или на друг ќе му предаде туѓо писмо, телеграма, затворено писмо или пратка, ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Тој што со намера за себе или за друг да прибави некоја корист или на друг да му нанесе некоја штета, ќе му ја соопшти на друг тајната што ја сознал со повреда на тајноста на туѓо писмо, телеграма или некое друго затворено писмо или пратка, или ќе се послужи со оваа тајна, ќе се казни со затвор до една година.

(3) Ако делото од став 1 и 2 на овој член го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни за делото од став 1 со затвор од три месеци до три години, а за делото од став 2 со затвор од шест месеци до пет години.

(4) Гонењето за делото од став 1 и 2 на овој член се презема по приватна тужба.

Неовластено откривање тајна

Член 61

(1) Адвокат, бранител, лекар, бабица или друг здравствен работник, психолог, социјален работник или друго лице кое неовластено ќе открие тајна што ја создало во вршењето на својата професија, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Нема да се казни за делото од став 1 на овој член тој што тајната ја открил во општ интерес или во интерес на друго лице што е попретежен од интересот за чувањето на тајната.

(3) Гонењето се презема по приватна тужба.

Неовластено прислушување и тонско снимање

Член 62

(1) Тој што со употреба на посебни уреди неовластено прислушува или тонски снима разговор или изјава која не му е наменета, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Тој што ќе му овозможи на неповикано лице да се запознае со разговор или изјава која неовластено е прислушувана или тонски снимана, ќе се казни со затвор до една година.

(3) Ако делото од став 1 и 2 на овој член го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(4) Гонењето за делото од став 1 и 2 на овој член се презема по приватна тужба.

Неовластено сликање

Член 63

(1) Тој што неовластено ќе направи фотографска слика на друг или на неговите лични простории

без негова согласност, а при тоа значително навлегува во неговиот личен живот, или кој таквите слики непосредно ги пренесува на трето лице, или таквите слики му ги покажува, или на друг начин му овозможува со нив да се запознае,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) Гонењето за делото од став 1 на овој член се презема по приватна тужба.

Повреда на правото на поднесување правно средство

Член 64

(1) Тој што во вршењето на своите работни обврски спречува друг да го користи своето право на поднесување жалба или некое друго правно средство, приговор, молба или претставка, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори службено лице со злоупотреба на својот службен положај или овластување, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Спречување на печатење и растурање на печатени работи

Член 65

Тој што противправно ќе спречи печатење, продажба или растурање на книги, списанија, весници или други печатени работи, ќе се казни со затвор до една година.

Спречување или смеќавање јавен собир

Член 66

(1) Тој што со сила, сериозна закана, измама или на друг начин ќе спречи или ќе смеќава свикнување или одржување јавен собир, на кој работните луѓе и граѓаните имаат право според законот, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори службено лице со злоупотреба на својата службена положба или овластување, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Глава осма

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ САМОУПРАВУВАЊЕТО

Повреда на самоуправувањето

Член 67

(1) Тој што со свесно кршење на прописи или на самоуправни општи акти или на друг противправен начин во самоуправна организација или заедница спречува самоуправно организирање или оневозможува или потешко ја спречува работата и одлучувањето на органите на самоуправувањето, ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е извршено со сила, закана, на организиран начин, со искористување на општествена положба или влијание или од страна на службено или одговорно лице, или предизвикало битно пореметување на самоуправувањето или на самоуправните односи, сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Повреда на правото на самоуправување

Член 68

(1) Тој што со сила, сериозна закана, свесно кршење на прописи или самоуправни општи акти или на друг противправен начин спречи или оневозможи друг самоуправно да одлучува за своите

лични и заеднички интереси или го спречи во остварувањето на некое друго самоуправни право, ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори службено или одговорно лице со злоупотреба на положбата или овластувањето, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Злоупотреба на самоупраувањето

Член 69

(1) Тој што со злоупотреба на својата положба или овластување или како член на орган на самоупраување влијае на орган на самоупраување да донесе одлука со која се крши устав, закон или друг пропис или самоуправен општ акт, па поради тоа таква одлука биде донесена,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што користејќи ја својата положба или овластување или како член на орган на самоупраување влијае органот на самоупраување да прикрие кривично дело за кое се гони по службена должност или стопански престап извршен во организација на здружениот труд, во друга самоуправа организација или заедница или државен орган, или неоправдано да не се надомести штета причинета со кривично дело или стопански престап, па поради тоа кривичното дело или стопанскиот престап не бидат пријавени или штетата неоправдано не биде надоместена.

(3) Во особено тежок случај на делото од став 1 и 2 на овој член, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Повреда на избирачко право

Член 70

Член на избирачки одбор или на изборна комисија или друго службено лице што со намера да му оневозможи на друг вршење на избирачко право, противзаконито не ќе го воведо во избирачки список или ќе го избрише од избирачки список, или на друг начин ќе го лиши избирачот од правото на глас или ќе го спречи да гласа,

ќе се казни со затвор до една година.

Повреда на слободата за определување на избирачите

Член 71

(1) Тој што со сила, сериозна закана, поткуп, измама, или на друг незаконит начин ќе влијае врз друг да го врши или да не го врши избирачкото право, да гласа или да не гласа за отповикување или на референдум да гласа за или против определеното предлог или да не гласа,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори член на избирачки одбор или друго службено лице во вршењето на службата во врска со изборите или гласањето,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Уништување на изборни исправи

Член 72

Тој што при избори, гласање за отповикување или при референдум ќе уништи, прикрие, оштети, преправи или однесе некоја исправа за изборите или за гласањето за отповикување или за референдумот или некој предмет што служи за изборите или гласањето за отповикување или во спроведувањето на референдум,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Повикување на одговорност поради гласање

Член 73

Службено или одговорно лице во организација на здружениот труд што ќе повика друг на одговорност поради гласањето, или од него ќе побара да каже за кого гласал или зошто не гласал или дали гласал за или против отповикувањето или дали гласал на референдумот или како гласал, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Злоупотреба на правото на глас

Член 74

Тој што на избори, гласање за отповикување или на референдум ќе гласа наместо друг, или гласа повеќе од еднаш,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Загрозување и попречување на изборите

Член 75

(1) Тој што на местото каде што се одржуваат избори, се гласа за отповикување или се спроведува референдум, дојде со оружје или опасно оружје или без наредба на претседателот на избирачкиот одбор ќе нареди да се доведе оружана сила на гласачкото место,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни тој што ја попречува работата на избирачкиот одбор, на изборната комисија или на комисијата за спроведување на гласање за отповикување или на одборот за спроведување на референдум.

Повреда на тајноста на гласањето

Член 76

(1) Тој што при избори, гласање за отповикување или при спроведување референдум, ја повреди тајноста на гласањето,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори член на избирачки одбор или друго службено лице во вршењето на службата во врска со изборите или гласањето,

ќе се казни со затвор до три години.

Фалсификување на резултатите од изборите и гласањето

Член 77

Член на избирачки одбор, изборна комисија, одбор за спроведување на референдум или друго службено лице во вршењето на службата во врска со изборите или гласањето, што при изборите, гласањето за отповикување или при референдум, ќе го измени бројот на дадените гласови со додавање или одземање гласачки ливчиња или ќе го измени бројот на гласовите при пребројувањето или при објавувањето на резултатите на изборите или гласањето што не се поклопува со извршеното гласање, ќе се казни со затвор до три години.

Глава деветта

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

Повреда на правата од работен однос

Член 78

Тој што свесно не се придржува кон закон, друг пропис или самоуправен општ акт за засновање или престанување на работниот однос, за личниот доход и надоместоците на личниот доход, работното време, одморот или отсуствувањето, заштитата на жената, младината и инвалидите, или за забрана на прекувремената или ноќна работа и со тоа повре-

ди, одземе или ограничи право што на работникот му припаѓа,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Повреда на правата од социјалното осигурување

Член 79

Тој што свесно не се придржува кон закон, друг пропис или самоуправен општ акт за здравствено, пензиско и инвалидско осигурување и други видови социјално осигурување и со тоа повреди, одземе или ограничи право што на работникот му припаѓа,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Злоупотреба на правата од социјалното осигурување

Член 80

Тој што со симулирање или предизвикување болест или неспособност за работа ќе оствари право на здравствено, пензиско и инвалидско осигурување и други видови социјално осигурување, што според закон, друг пропис или самоуправен општ акт не му припаѓа,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Повреда на правата за време на привремена невработеност

Член 81

Тој што свесно не се придржува кон закон, друг пропис или самоуправен општ акт за правата на граѓаните за време на привремена невработеност и со тоа на друг му повреди, одземе или ограничи право што му припаѓа,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Непреземање мерки за заштита во работата

Член 82

(1) Одговорно лице во организација на здружениот труд или друга организација или лице кое врши дејност со самостоен личен труд со средства во сопственост на граѓани, кое свесно не се придржува кон закон, друг пропис или самоуправен општ акт за мерките за заштита во работата и ако знае дека поради тоа може да настапи опасност за животот или здравјето на работникот,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) При изрекувањето на условна осуда судот може на сторителот да му наложи во определен рок да постапи според прописот за мерките за заштита во работата.

Неизвршување на судска одлука за враќање на работник на работа

Член 83

Службено или одговорно лице или лице кое врши дејност со самостоен личен труд со средства во сопственост на граѓани и користи дополнителен труд на други лица со нивно вработување, кое не ќе постапи по правосилна одлука на суд со која е одлучено за враќање на работник на работа,

ќе се казни со затвор до три години.

Глава десетта

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ЧЕСТА И УГЛЕДОТ

Клевета

Член 84

(1) Тој што за друг изнесува или пронесува нешто неистинито што може да наштети на неговата чест и углед,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено преку печат, радио, телевизија или со други средства за јавно информирање или на јавен собир, сторителот ќе се казни со затвор до една година.

(3) Ако она што неистинито се изнесува или се пронесува е од такво значење што довело или можело да доведе до тешки последици за оштетенотиот,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(4) Ако обвинетиот ја докаже вистинитоста на своето тврдење или ако докаже дека имал основана причина да поверува во вистинитоста на она што го изнесувал или го пронесувал не ќе се казни за клеветата, но може да се казни за навреда (чл. 85) односно за омаловажување со префрлање за кривично дело (чл. 87).

(5) Тој што за друг лажно изнесува или пронесува дека сторил кривично дело за кое се гони по службена должност ќе се казни за клеветата иако имал основана причина да поверува во вистинитоста на она што го изнесувал или го пронесувал, доколку изнесувањето или пронесувањето не е сторено под условите од член 88 став 2 на овој закон. Вистинитоста на фактот дека некој сторил кривично дело за кое се гони по службена должност може да се докажува само со правосилна пресуда, а со други доказни средства само ако гонењето или судењето не е можно или не е дозволено.

Навреда

Член 85

(1) Тој што ќе навреди друг, ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено преку печат, радио, телевизија или со други средства за јавно информирање или на јавен собир, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Изнесување на лични и семејни прилики

Член 86

(1) Тој што изнесува или пронесува нешто од личниот или семејниот живот на некое лице што може да му штети на неговиот углед, ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено преку печат, радио, телевизија, или со други средства за јавно информирање или на јавен собир, сторителот ќе се казни со затвор до една година.

(3) Ако она што се изнесува или се пронесува е од такво значење што довело или можело да доведе до тешки последици за оштетенотиот, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(4) Вистинитоста или неистинитоста на она што се изнесува или пронесува во поглед на личниот или семејниот живот на некое лице не може да се докажува, освен во случај од член 88 став 3 на овој закон.

Омаловажување со префрлање за кривично дело

Член 87

(1) Тој што со намера да омаловажи друг, ќе му префрли дека сторил некакво кривично дело, или дека е осудуван поради некакво кривично дело, или тоа со иста намера ќе му го соопшти некому, ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено преку печат, радио, телевизија или со други средства за јавно информирање или на јавен собир, сторителот ќе се казни со затвор до шест месеци.

Неказнување за кривичните дела од член 84 до 86**Член 88**

(1) Не ќе се казни тој што навредливо ќе се изрази за друг во научно, книжевно или уметничко дело, во сериозна критика, во вршење на службената должност, новинарски позив, политичка, самоуправна или друга општествена дејност, во одбрана на некое право или при заштита на оправдани интереси, ако од начинот на изразувањето или од други околности произлегува дека тоа не е сторено со намера за омаловажување.

(2) Во случаите од став 1 на овој член не ќе се казни тој што за друг изнесува или пронесува дека сторил кривично дело за кое се гони по службена должност иако не постои правосилна пресуда (член 84 став 5) ако докаже дека имал основана причина да поверува во вистинитоста на она што го изнесувал или го пронесувал.

(3) За изнесување или пронесување на лични и семејни прилики што е сторено во вршењето на службена должност, политичка, самоуправна или друга општествена дејност, во одбрана на некое право или при заштита на оправдани интереси, сторителот не ќе се казни ако ја докаже вистинитоста на своето тврдење или ако докаже дека имал основана причина да поверува во вистинитоста на она што го изнесувал или го пронесувал.

Изрекување судска опомена за кривичните дела од член 84 до 87**Член 89**

(1) Судот може на сторителот на кривично дело од член 84 до 87 на овој закон да му изрече судска опомена, особено ако сторителот бил предизвикан со непристојно или грубо постапување на оштетениот, ако пред судот изразил спремност на оштетениот да му се извини, а во случај на кривично дело од член 84 и 86 на овој закон и ако пред судот го отповикал она што го изнесувал или пронесувал.

(2) Ако навредениот ја повратил навредата, судот може обеете или едната страна да ја казни или да изрече судска опомена.

Повреда на угледот на Социјалистичка Република Македонија и на другите социјалистички републики и на автономните покраини**Член 90**

Тој што ќе ја изложи на поруга Социјалистичка Република Македонија, друга социјалистичка република, нивното знаме, грб или химна, како и социјалистичка автономна покраина и нивните највисоки органи или претставниците на тие органи,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Излагање на поруга на народите и народностите на Југославија**Член 91**

Тој што ќе ги изложи на поруга народите или народностите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија или етничка група која живее во Социјалистичка Федеративна Република Југославија,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Гонење за кривичните дела против честа и угледот**Член 92**

(1) Гонењето за кривичните дела од член 84 до 87 на овој закон, се презема по приватна тужба.

(2) Ако делата од член 84 и 85 на овој закон се сторени спрема државен орган, општествено-политичка заедница, самоуправна интересна заедница, спрема службено, одговорно или воено лице, спрема носител на општествено-политичка или самоуправна функција во овие заедници во врска со нивната служба или остварувањето на нивната

функција, гонењето се презема по службена должност.

(3) Ако делата од член 84 до 86 се сторени спрема умрено лице, гонењето се презема по приватна тужба од брачниот другар, децата, родителите, браќата или сестрите на умреното лице.

Објавување на судска пресуда**Член 93**

При осудата за кривичното дело клевета нанесена преку печат, радио, телевизија или други средства за јавно информирање, судот, по барање од тужителот, може да одлучи на трошок на осудениот по ист пат да се објави судската пресуда во целост или во извод.

Глава единаесетта**КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ДОСТОИНСТВОТО****Силување****Член 94**

(1) Тој што женско лице со кое не живее во брачна заедница со употреба на сила или закана дека непосредно ќе нападне на нејзиниот живот или тело или на животот или телото на нејзино блиско лице, ќе присили на обљуба,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настапила тешка телесна повреда или смрт на женското лице или делото е сторено од повеќе лица или на особено суров или понижувачки начин или во друг особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

Обљуба над немоќно лице**Член 95**

(1) Тој што над женско лице со кое не живее во брачна заедница изврши обљуба искористувајќи душевно заболување, привремено душевно растројство, немоќ, заостанат душевен развој, или некоја друга состојба на тоа лице поради која тоа не е способно за отпор,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настапила тешка телесна повреда или смрт на женското лице, или делото е сторено од повеќе лица, или на особено суров или понижувачки начин или во друг особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор најмалку една година.

Присилување на обљуба**Член 96**

Тој што ќе присили на обљуба женско лице со кое не живее во брачна заедница со сериозна закана дека за неа или за нејзино блиско лице ќе открие нешто што би наштетило на нивната чест или углед или со сериозна закана за некое друго тешко зло, доколку не постојат обележја на некое друго кривично дело,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Обљуба или противприроден блуд со малолетно лице**Член 97**

(1) Тој што ќе изврши обљуба или противприроден блуд со малолетно лице кое не наполнило четиринаесет години,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Тој што делото од став 1 на овој член го изврши врз немоќно малолетно лице кое не наполнило четиринаесет години или со употреба на сила

или со закана дека непосредно ќе нападне на животот или телото,
 ќе се казни со затвор најмалку три години.

(3) Ако поради делото од став 1 и 2 на овој член настапила тешка телесна повреда или смрт на малолетното лице, или делото е сторено од повеќе лица или на особено суров или понижувачки начин или во друг особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години.

Обљуба или противприроден блуд со злоупотреба на положбајот

Член 98

(1) Тој што со злоупотреба на својата положба ќе наведе на обљуба или противприроден блуд женско лице кое спрема него се наоѓа во однос на некоја подреденост или зависност, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Наставник, воспитувач, посвоител, старател, очув или друго лице кое со злоупотреба на својата положба ќе изврши обљуба или противприроден блуд со малолетно лице постаро од четиринаесет години кое му е доверено заради учење, воспитување, чување или нега, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Ако делото од став 2 на овој член е сторено со малолетно лице кое не наполнило четиринаесет години, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Блудни дејствија

Член 99

Тој што во случаите од член 94 до 98 на овој закон изврши само блудно дејствие, ќе се казни со затвор до три години.

Заведување

Член 100

(1) Тој што со лажно ветување на брак ќе наведе на обљуба малолетно женско лице кое навршило четиринаесет години,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Гонењето се презема по приватна тужба.

Противприроден блуд

Член 101

(1) Тој што со употреба на сила или закана дека непосредно ќе нападне на животот или телото или на животот или телото на нему блиско лице, ќе присили друг на противприроден блуд, ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) За противприроден блуд меѓу лица од машки пол, сторителот ќе се казни со затвор до една година.

Подведување и овозможување блуд

Член 102

(1) Тој што ќе подведе малолетно лице, ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Тој што ќе овозможи вршење блуд со малолетник, ќе се казни со затвор до три години.

(3) Тој што за награда ќе подведе женско лице или за награда ќе овозможи блуд, ќе се казни со затвор до три години.

Глава дванаесетта

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ БРАКОТ И СЕМЕЈСТВОТО

Двобрачност

Член 103

(1) Тој што ќе склучи нов брак, иако веќе се наоѓа во брак, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што ќе склучи брак со лице за кое знае дека се наоѓа во брак.

Склучување ништовен брак

Член 104

(1) Тој што при склучување на брак ќе прикрие од другата страна некој факт поради кој бракот е ништовен или другата страна ќе ја доведе или ќе ја држи во таква заблуда поради која бракот е ништовен, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Гонењето може да се преземе само ако така склучениот брак е поништен од причините наведени во став 1 на овој член.

Овозможување да се склучи недозволен брак

Член 105

(1) Претседател или овластен делегат на собрание на општина или матичар кој со вршењето на својата службена должност свесно ќе дозволи да се склучи брак што според законот е забранет или ништовен, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Матичар или друго службено лице кое од името на општинско собрание при склучување на брак врши дејства што според законот може да ги преземе само претседател или овластен делегат на собрание на општина, ќе се казни со затвор до една година.

Вонбрачен живот со малолетно лице

Член 106

(1) Полнолетно лице кое живее во вонбрачна заедница со малолетно лице кое навршило четиринаесет години,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и родител, посвоител или старател кој на малолетно лице кое навршило четиринаесет години ќе му допушти да живее во вонбрачна заедница со друго лице, или ќе го наведе на тоа.

(3) Ако делото од став 2 на овој член е сторено од користољубие, сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.

(4) Ако се склучи брак, гонење нема да се преземе, а ако е преземено ќе се запре.

Одземање малолетник

Член 107

(1) Тој што противправно ќе одземе малолетно лице од родител, посвоител, старател, од установа или од лице кому што тоа му е доверено, или задржува или спречува тоа да биде кај лицето што има право на тоа, или го оневозможува извршувањето на извршна одлука за доделување на малолетно лице,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од користољубие или други ниски побуди или со примена на сила, закана или измама или ако поради тоа потешко е загрошено здравјето, воспиту-

вањето, издржувањето или школувањето на малолетното лице,
сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Промена на семејна состојба

Член 108

(1) Тој што со подметнување, замена или на друг начин ќе ја промени семејната состојба на детето,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) За обид се казнува.

Запуштање и малтретирање на малолетно лице

Член 109

(1) Родител, посвоител, старател или друго лице кое со грубо занемарување на својата должност за грижа и воспитување на малолетно лице ќе го запушти малолетното лице за кое е должен да се грижи или ќе го малтретира,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни родител, посвоител, старател или друго лице што присилува малолетно лице на претерана работа или на работа што не одговара на неговата возраст или од користољубие го наведува на питање или на вршење други дејствија што се штетни за неговиот развиток.

Повреда на должноста за издржување

Член 110

(1) Тој што одбегнува да дава издржување на лице кое на основа извршна судска одлука или извршно порамнување пред суд или друг надлежен орган е должен да дава издршка,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Во особено тежок случај на делото од став 1 на овој член, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) При изрекувањето на условна осуда судот може на сторителот да му постави услов да ги измири стасаните обврски и уредно да го плаќа издржувањето.

Кршење на семејни обврски

Член 111

(1) Тој што со грубо кршење на своите семејни обврски што ги има според законот ќе остави во тешка состојба член на семејството кој не е во можност да се грижи за себе,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако членот на семејството поради тоа го загуби животот или ако здравјето му биде тешко нарушено,

сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

(3) При изрекување на условна осуда судот може на сторителот да му постави услов уредно да ги исполнува обврските предвидени во законот.

Родосквернавање

Член 112

Тој што ќе изврши обљуба со роднина по крв во права линија или со брат односно сестра, ќе се казни со затвор до три години.

Глава тринаесетта

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ЗДРАВЈЕТО НА ЛУЃЕТО

Загадување на човековата околина

Член 113

(1) Тој што со кршење или непридржување на прописи за заштита и унапредување на човековата

околина ќе загади воздух, земја, вода, водена површина или водоток во поголем обем или на пошироко подрачје и со тоа предизвика опасност за животот и здравјето на луѓето или уништување на животински или растителен свет во поголеми размери,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Одговорно лице во организација на здружениот труд, општествено-политичка заедница, месна заедница или друга самоуправна организација или заедница, што со кршење или непридржување на прописи за заштита и унапредување на човековата околина пропушти да постави уреди за пречистување или дозволи изградба, пуштање во погон или користење на погон кој ја загадува околината или на друг начин пропушти преземање мерки за спречување или оневозможување загадување на воздух, земја, вода, водена површина или водоток кое знатно ја надминува дозволената граница или за спречување бучава што ја надминува дозволената граница и со тоа предизвика опасност за животот или здравјето на луѓето или уништување на животински и растителен свет во поголеми размери,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Ако делото од став 1 и 2 на овој член е сторено од небрежност,

сторителот ќе се казни за делото од став 1 со парична казна или со затвор до една година, а за делото од став 2 со затвор до три години.

(4) При изрекувањето на условна осуда судот може на сторителот на делото од став 2 и 3 да му постави услов во определен рок да ги преземе пропишаните мерки за заштита и унапредување на човековата околина.

Пренесување на заразна болест

Член 114

(1) Тој што не постапувајќи според прописите или наредбите со кои надлежен орган определува прегледи, дезинфекција, издвојување на болни или некои други мерки за сузбивање или спречување на заразни болести кај луѓето предизвика пренесување на заразна болест,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што не постапува според прописите или наредбите од претходниот став во поглед на сузбивањето или спречувањето на заразни болести кај животни што можат да се пренесат на луѓето и со тоа предизвика пренесување на заразна болест.

(3) Тој што делото од став 1 и 2 на овој член ќе го стори од небрежност, ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Непостапување според здравствените прописи за време на епидемија

Член 115

Тој што за време на епидемија на некоја опасна заразна болест не постапи според прописите или наредбите со кои се определуваат мерките за нејзиното сузбивање или спречување,

ќе се казни со затвор до една година.

Пренесување на полова болест

Член 116

(1) Тој што знаејќи дека е полово заразен, со вршење обљуба или на друг начин ќе зарази друг, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Гоненењето се презема по приватна тужба.

Вработување на лица заболени од заразна болест

Член 117

(1) Тој што во болница, породилиште, интернат, училиште, организација на здружениот труд, дуќан или во слична организација каде што се ракува со предмети за исхрана или каде што се

вршат хигиенски услуги, спротивно на здравствените прописи вработи или држи вработено лице што боледува од заразна болест и со тоа предизвика пренесување на заразната болест,

ке се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Несовесно лекување на болни

Член 118

(1) Лекар што при укажување лекарска помош примени очигледно неподобно средство или очигледно неподобен начин на лекување, или не примени соодветни хигиенски мерки, или воопшто несовесно постапува и со тоа предизвика влошување на здравствена состојба на некое лице,

ке се казни со затвор до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и бабица или друг здравствен работник што при укажувањето медицинска помош или нега постапува несовесно и со тоа предизвика влошување на здравствената состојба на некое лице.

(3) Ако делото од став 1 и 2 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со затвор до една година.

Неукажување на лекарска помош

Член 119

(1) Лекар, кој спротивно на својата лекарска должност одбие да укаже лекарска помош на лице кое се наоѓа во непосредна опасност за живот,

ке се казни со затвор до една година.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настани смрт на лицето на кое не му е укажана лекарска помош, сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Надрилекарство

Член 120

Тој што без пропишана стручна подготовка се занимава со лекување или со давање медицинска помош,

ке се казни со затвор до една година и со парична казна.

Производство и пуштање во промет штетни прехранбени продукти

Член 121

(1) Тој што произведува заради продажба, продава или на друг начин пушта во промет штетни прехранбени продукти, јадење или пијалак или други штетни производи,

ке се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(3) Штетните прехранбени продукти и производи ќе се одземат.

Несовесно вршење преглед на месо за исхрана

Член 122

(1) Ветеринар или друг овластен ветеринарен работник што несовесно врши преглед на добиток за колење или на месо наменето за исхрана или спротивно на прописите не изврши преглед и со тоа овозможи да се пушти во промет месо штетно за здравјето на луѓето,

ке се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Загадување на вода за пиење

Член 123

(1) Тој што со некоја штетна материја ќе ја направи опасна за животот или за здравјето на луѓето водата за пиење во извори, бунари, цистерни, или резервоари или некоја друга вода за пиење, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци.

Служење алкохолни пијалаци на малолетници

Член 124

(1) Тој што во угостителски или друг дуќан или место каде се точат и продаваат алкохолни пијалаци, послужува малолетник кој не наполнил шеснаесет години со жесток пијалак или го послужува со друг алкохолен пијалак во количество што може да го опијани малолетникот,

ке се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено спрема малолетник што е опијанет, сторителот ќе се казни со затвор до една година.

Тешки дела против здравјето на луѓето

Член 125

(1) Ако поради делото од член 113 став 1 и 2, 114 став 1 и 2, 117 став 1, 118 став 1 и 2, 120, 121 став 1, 122 став 1 и 123 став 1 на овој закон некое лице биде тешко телесно повредено или здравјето му биде тешко нарушено, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Ако поради делата од член 113 став 1 и 2, 114 став 1 и 2, 117 став 1, 118 став 1 и 2, 120, 121 став 1, 122 став 1 и 123 став 1 на овој закон настанила смрт на едно или повеќе лица, сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

(3) Ако делата наведени во став 2 на овој член се сторени во особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години или со затвор од дваесет години.

(4) Ако поради делата од член 113 став 3, 114 став 3, 117 став 2, 118 став 3, 121 став 2, 122 став 2 и 123 став 2 на овој закон некое лице биде тешко телесно повредено или здравјето му биде тешко нарушено,

сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(5) Ако поради делата од член 113 став 3, 114 став 3, 117 став 2, 118 став 3, 121 став 2, 122 став 2 и 123 став 2 на овој закон настанила смрт на едно или повеќе лица, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Глава четиринаесетта

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ СТОПАНСТВОТО

Несовесно работење во стопанството

Член 126

(1) Одговорно лице во организација на здружениот труд или во друго општествено-правно лице кое вршат стопанска дејност, кое со свесно кршење на прописи, на општествен договор, самоуправни слогодба или на друг самоуправен општ акт или со

извршување на такви прописи и акти за кои знае дека се во спротивност со закон или на друг начин очигледно несовесно постапува во работењето, организирањето на процесот на производството или организирањето на работата или во поглед на користењето на општествениот имот или грижата за овој имот, иако е свесно или било должно и можело да биде свесно дека поради тоа за организацијата на здружениот труд или за општествено-правното лице може да настапи имотна штета, па таква штета и настапила во износ што надминува десет илјади динари,

ке се казни со парична казна или со затвор до три години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настапила имотна штета во износ што надминува сто илјади динари или е поведена постапка за санкција или присилно порамнување или организацијата на здружениот труд или другото општествено-правно лице дошло под стечај, сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Предизвикување стечај

Член 127

(1) Одговорно лице во организација на здружениот труд или во друго општествено-правно лице кои вршат стопанска дејност, кое знаејќи за неспособноста за плаќање на организацијата или општествено-правното лице, со неразумно трошење на средствата или со нивно отуѓување во безвредност, со прекумерно задолжување, со преземање на несразмерни обврски, со лекомислено склучување или обновување договори со лица неспособни за плаќање, или со пропуштање на благовремено остарување на побарувањата ќе предизвика стечај на организацијата на здружениот труд или другото општествено-правно лице,

ке се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Оштетување на доверители

Член 128

(1) Одговорно лице во организација на здружениот труд или во друго општествено-правно лице кое знаејќи дека организацијата или општествено-правното лице станало неспособно за плаќање, со исплата на долг или на друг начин намерно стави некој доверител во поповолна положба оштетувајќи ги со тоа другите доверители на организацијата или на општествено-правното лице,

ке се казни со затвор до три години.

(2) Одговорно лице во организација на здружениот труд или во друго општествено-правно лице кое знаејќи дека организацијата или општествено-правното лице станало неспособно за плаќање, со намера да ги изигра или оштети доверителите ќе признае неистинитото побарување, ќе состави лажен договор, или со некое друго измамничко дејство ќе ги оштети доверителите на организацијата или општествено-правното лице,

ке се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Во особено тежок случај на делото од став 2 на овој член, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Злоупотреба на овластување во стопанството

Член 129

(1) Одговорно лице во организација на здружениот труд или во друго општествено-правно лице кои вршат стопанска дејност, што со намера да прибави противправна имотна корист за органи-

зацијата или општествено-правното лице во кое е вработено, за друга организација или за општествено-политичката заедница:

1) создава или држи недозволен фонд во земјата или во странство;

2) со составување исправа со неистинита содржина, со лажен биланс, проценка или инвентарисување или со друго лажно прикажување или со прикривање на факти ја прикажува неистинитото состојбата и движењето на средствата и на резултатите на работењето и на тој начин ги доведе во заблуда органите на управувањето во организацијата или општествено-правното лице при донесувањето на одлуките во работите на управувањето;

3) стави во поповолна положба организација на здружениот труд или општествено-правно лице при добивање средства или други погодности што на организацијата или општествено-правното лице не би им се признале според важечките прописи;

4) скрати средства што ѝ припаѓаат на општествената заедница при извршувањето на обврските спрема неа;

5) користи средства со кои располага спротивно на нивната намена;

6) на друг начин потешко ги повреди овластувањата во поглед на располагањето, користењето и управувањето со општествениот имот,

ке се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Во особено тежок случај на делото од став 1 на овој член, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Склучување штетен договор

Член 130

(1) Тој што како застапник или претставник на организација на здружениот труд или друго општествено-правно лице, склучи договор за кој знае дека е штетен за организацијата или за општествено-правното лице или склучи договор спротивно на овластувањето и со тоа предизвика штета за организацијата или општествено-правното лице,

ке се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Ако сторителот на делото од став 1 на овој член примил поткуп или во друг особено тежок случај,

ке се казни со затвор најмалку една година.

Оддавање и неовластено прибавување деловна тајна

Член 131

(1) Тој што на друг неовластено ќе соопшти, ќе предаде или на друг начин ќе му ги направи достапни податоците што со закон се прогласени за деловна тајна, како и тој што прибавува вакви податоци со намера да ги предаде на неповикано лице, ќе се казни со затвор од една до пет години.

(2) Тој што на друг неовластено ќе соопшти, ќе предаде или на друг начин ќе му ги направи достапни податоците што со пропис на надлежен државен орган или со одлука на надлежен орган на управување на организација на здружениот труд се прогласени за деловна тајна или други податоци што според своето значење претставуваат деловна тајна, ако оддавањето на овие податоци предизвикало или можело да предизвика потешки штетни последици, како и тој што прибавува вакви податоци со намера да ги предаде на неповикано лице,

ке се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) Ако податоците од став 1 и 2 на овој член се од особена важност или ако оддавањето односно прибавувањето на податоците е извршено заради нивно однесување во странство, или ако сторителот примил поткуп,

ке се казни со затвор најмалку една година.

(4) Ако делото од став 1 до 3 на овој член е сторено од небрежност,
сторителот ќе се казни со затвор до три години.

Противправно заземање земјиште во општествена сопственост

Член 132

(1) Тој што противправно заземе земјиште во општествена сопственост,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако заземеното земјиште е дел од заштитна шума, национален парк или друга шума со специјална намена,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Оштетување станбени и деловни згради и простории

Член 133

Корисник на стан, станар, управител, сопственик, настојник или одговорно лице на орган на управување што од станбена или деловна зграда или од станбена или деловна просторија ќе симне или оштеги надворешен или внатрешен уред, инсталација или нивни дел, или на друг начин значително ќе ја намали употребливоста на зградата или просторијата, или ќе ги доведе во неупотреблива состојба,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Правење и употреба на лажни знаци за вредност, обврзници за заеми или хартии од вредност

Член 134

(1) Тој што ќе направи лажни знаци за вредност, обврзници за заеми или други хартии од вредност издадени врз основа на републички или покраински прописи или тој што ќе преправи некој од овие вистински знаци, обврзници и хартии од вредност со намера да ги употреби како прави, или ќе му ги даде на употреба на друг, или ваквите лажни знаци, обврзници или хартии од вредност ќе ги употреби како прави или во таква намера ќе ги прибави,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Тој што ќе отстрани жиг со кој знаците од став 1 на овој член се поништуваат или на овие знаци на друг начин ќе им се даде изглед на неупотребувани, или овие употребувани знаци ќе ги употреби или ќе ги продаде како да се важечки,

ќе се казни со затвор до три години.

(3) Ако се фалсификувани знаци за вредност, обврзници за заеми или хартии од вредност во поголеми количества, или делото е сторено во особено тежок случај,

сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(4) Лажните знаци за вредност, обврзници за заеми или хартии од вредност ќе се одземат.

Правење, набавување или продавање на средства за фалсификување

Член 135

(1) Тој што прави, набавува, продава или дава на употреба средства за правење лажни знаци од вредност, обврзници за заеми или лажни хартии од вредност од член 134 на овој закон,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Средствата за правење и знаците ќе се одземат.

Измамување на купувачи

Член 136

(1) Тој што со намера да измами поголем број купувачи пушта во промет производи со ознака во која се внесени податоци што не одговараат на содржината, видот, потеклото или квалитетот на производот, или пушта во промет производи што според својата тежина или квалитет не одговараат на она што редовно се претпоставува кај таквите производи, или пушта во промет производи без ознака за содржината, видот, потеклото или квалитетот на производот кога ваквата ознака е пропишана,

ќе се казни со затвор до три години и со парична казна.

(2) Тој што со намера да ги измами купувачите лажно објавува дека е намалена цената на стоките или дека се врши распродажба на стоките или дека претстои покачување на цените или на друг начин се служи со очигледно лажна реклама,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Недозволена трговија

Член 137

(1) Тој што без овластување за трговија ќе набави стоки или други предмети во поголемо количество или вредност заради продажба, или тој што неовластено и во поголем обем се занимава со трговија или со посредување во трговија, или со застапување на домашни организации во промет на стоки и услуги,

ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што се занимава со продажба на стоки чие производство неовластено го организирал.

(3) Тој што неовластено продава, купува или врши размена на стоки или предмети чиј промет е забранет или ограничен,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(4) Ако сторителот на делото од став 1 до 3 на овој член организирал мрежа на препродавачи или посредници или постигнал имотна корист над триесет илјади динари,

ќе се казни со затвор од една до осум години.

(5) Стоките и предметите на недозволената трговија ќе се одземат.

Недозволено производство

Член 138

(1) Тој што произведува или преработува стоки чие производство или преработување е забрането,

ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(2) Стоките и средствата за произведување или за преработување ќе се одземат.

Неовластено искористување на дополнителна работа

Член 139

Тој што со намера да присвои резултати на туѓ труд при вршење на дејност со самостоен личен труд со средства во сопственост на граѓани, свесно ги крши прописите со кои се забранува или ограничува употребата на дополнителна работа на други лица во вршењето на таквата дејност,

ќе се казни со затвор до три години и со парична казна.

Недозволено располагање со станови**Член 140**

(1) Тој што како носител на станарско право надвор од случајот на пренесување сопственост врз семејна станбена зграда или врз посебен дел од зграда, размени или на друг начин му отстапи стан на друго лице заради здобивање со станарско право и при тоа за отстапувањето договори или прими поголема имотна корист,

ке се казни со затвор до три години и со парична казна.

(2) Ако сторителот на делото од став 1 на овој член ги искористи тешките станбени прилики, нуждата, лекомисленоста или недостатното искуство на друг,

ке се казни со затвор од три месеци до пет години и со парична казна.

(3) Со казната од став 2 на овој член ќе се казни и тој што за награда неовластено посредува при отстапување или замена на станбени или деловни простории.

(4) Како договарање на имотна корист за отстапување или замена на стан се сметаат и договорите за продажба на предмети и други договори во кои се крие здобивањето со корист за отстапувањето или замената.

Кршење на прописите за цени**Член 141**

(1) Тој што за стока, предмети или услуга побара или прими знатно поголема цена од пропишаната,

ке се казни со затвор до три години и со парична казна.

(2) За обид се казнува.

(3) Стоката и предметите од став 1 на овој член може да се одземат.

Повластување на купувачи**Член 142**

(1) Тој што во организација на здружениот труд или трговски дуќан за време на недостиг на определени стоки или кога постои опасност од недостиг на стоки со намера за повластување на одделни купувачи не ги излага стоките за продажба или ја скусува нивната продажба или на одделен купувач му продава очигледно несразмерно големо количество стоки, или тој што свесно повластува одделни купувачи известувајќи ги за претстојното намалување или зголемување на цените,

ке се казни со парична казна или со затвор до три години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член дошло до вознемирување на граѓаните, сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Неисправно мерење**Член 143**

(1) Тој што при купување или продажба со употреба на лажни тегови или мери или на друг начин неисправно мери стоки или продава стока во помало количество под вид на поголемо,

ке се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако сторителот одел кон тоа да постигне корист поголема од петстотини динари, ќе се казни за кривично дело измама од член 161 на овој закон.

Даночно затајување**Член 144**

(1) Тој што со намера самиот или некој друг да одбегне целосно или делумно плаќање на данок, на придонес од социјално осигурување или на други пропишани придонеси дава лажни податоци за

своите приходи, за предметите или за други факти од влијание за утврдување на износот на ваквите обврски, или тој што со иста намера во случај на задолжителна пријава не пријави приход односно предмет или друг факт од влијание за утврдувањето на ваквите обврски, а износот на обврската чие плаќање се одбегнува надминува десет илјади динари.

ке се казни со затвор до три години и со парична казна.

(2) Ако износот на обврската од став 1 на овој член чие плаќање се одбегнува е поголем од педесет илјади динари,

сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Производство на штетни средства за лекување добиток**Член 145**

(1) Тој што ќе произведе заради продажба или ќе пушти во промет средства за лекување или за спречување зараза кај добиток или живина опасни за нивниот живот или здравје,

ке се казни со затвор до една година.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настапи пцовисување на добиток или живина во поголем број,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност,

сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Несовесно укажување на ветеринарна помош**Член 146**

(1) Ветеринар или овластен ветеринарен работник кој при укажувањето на ветеринарна помош пропише или примени очигледно неподобно средство или очигледно неправилен начин на лекување или воопшто несовесно постапува при лекувањето и со тоа предизвика пцовисување на добиток или на живина од поголема вредност,

ке се казни со затвор до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност,

сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Пренесување на заразни болести кај животни, растенија и дрвја**Член 147**

(1) Тој што за време на епидемија на некоја сточна болест што може да го загрози сточарството не постапи според одлука на надлежен орган донесена врз основа на републички или покраински пропис со која се определуваат мерки за отстранување или спречување на болеста,

ке се казни со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што за времетраењето на опасноста од болест и штетници кои можат да го загрожат растителниот свет не постапи според одлука на надлежен орган донесена врз основа на републички или покраински пропис со која се определуваат мерки за отстранување или спречување на болеста или штетниците.

(3) Ако поради делото од став 1 и 2 на овој член настапи знатна штета,

сторителот ќе се казни со затвор до три години.

(4) Ако делото од став 1 до 3 на овој член е сторено од небрежност,

сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Загадување на сточна храна или вода**Член 148**

(1) Тој што со некоја штетна материја загади сточна храна или вода во реки, потоци, извори, бунари, цистерни или некоја друга вода што служи за поење на добиток, живина или дивина и со тоа го доведе во опасност животот или здравјето на животните,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни тој што со некоја штетна материја загади вода во рибници, езера, реки и потоци и со тоа предизвика опасност за опстанокот на рибите.

(3) Ако поради делото од став 1 и 2 на овој член настапило пцовисување на животни или риби од поголема вредност, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Уништување на насади со употреба на штетна материја**Член 149**

Тој што со некоја штетна материја предизвика уништување на растенија, овошки или други насади и со тоа предизвика штета од поголеми размери,

ќе се казни со затвор до три години.

Пустошење на шуми**Член 150**

(1) Тој што спротивно на прописите или наредбите од надлежните органи или организации сече или копачи шума или подбелува стебла или на друг начин пустоши шума,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е извршено во заштитна шума, национален парк или во друга шума со специјална намена, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Шумска кражба**Член 151**

(1) Тој што заради кражба собори во шума едно или повеќе стебла, а количеството на соборените дрвја е поголемо од еден кубен метар,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено со намера собореното дрво да се продаде, или ако се соборени повеќе од пет кубни метра дрва, или ако делото е извршено во заштитна шума, национален парк или во друга шума со специјална намена,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) За обид на делото од став 1 и 2 на овој член се казнува.

Незаконит лов**Член 152**

(1) Тој што лови дивеч за време ловостој, ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Тој што неовластено лови во забрането ловиште или убие или рани дивеч или фати жив дивеч,

ќе се казни со затвор до една година.

(3) Ако делото од став 2 на овој член е сторено спрема дивеч од висок лов, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(4) Тој што лови редок или проретчен дивеч чиј лов е забранет, или лови без посебна дозвола определен вид дивеч за чиј лов е потребна таква дозвола, или лови на начин или со средства со кои дивечот масовно се уништува,

ќе се казни со затвор до три години.

(5) Уловеното и средствата за лов ќе се одземат.

Незаконит риболов**Член 153**

(1) Тој што лови риба со експлозив, струја, отров, замајни средства или на начин штетен за нејзиното расплодување и при тоа предизвика пцовисување на риби во поголем број,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Уловеното и средствата за лов ќе се одземат.

Изрекување на казна конфискација на имот**Член 154**

За кривичните дела предвидени во член 130 став 2, 131 став 3, 134 став 1 и 3, 137 став 3 и член 144 став 2 на овој закон, на сторителот може да му се изрече и казна конфискација на имотот.

Глава петнаесетта**КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ИМОТОТ****Кражба****Член 155**

(1) Тој што од друг одземе туѓ подвижен предмет со намера со неговото присвојување да прибави за себе или за друг противправна имотна корист,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Ако сторителот му го вратил украдениот предмет на оштетениот пред да дознал за поведувањето на кривичната постапка, судот може да го ослободи од казна.

Тешка кражба**Член 156**

(1) Сторителот на делото кражба (член 155) ќе се казни со затвор од една до десет години ако кражбата е сторена:

1) со кршење или со провалување во затворени згради, соби, каси, ормани или други затворени простори или со совладување на друг начин на поголеми препреки за да се дојде до предмет;

2) од страна на повеќе лица што се здружиле за вршење кражби;

3) на особено опасен или особено дрзок начин;

4) од страна на лице што кај себе имало некакво оружје или опасно орудие заради напад или одбрана;

5) за време на пожар, поплава или слична несреќа;

6) ако ја искористил немоќта или несреќата на друг.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и сторителот на делото кражба (член 155) ако ередноста на украдените предмети го надминува износот од триесет илјади динари.

Разбојничка кражба**Член 157**

Тој што затечен во кражба, употреби сила против некое лице или закана дека непосредно ќе нападне врз животот или телото со намера украдениот предмет да го задржи,

ќе се казни со затвор од една до дванаесет години.

Разбојништво**Член 158**

Тој што со употреба на сила против некое лице или со закана дека непосредно ќе нападне врз животот или телото одземе туѓ подвижен предмет со намера со неговото присвојување да прибави за себе или за друг противправна имотна корист, ќе се казни со затвор најмалку три години.

Тешки случаи на разбојничка кражба и разбојништво**Член 159**

(1) Ако при извршувањето на разбојничка кражба или разбојништво на некое лице со умисла е нанесена тешка телесна повреда или ако разбојништвото е сторено во состав на група или банда, сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(2) Ако при извршувањето на разбојничка кражба или разбојништво некое лице со умисла е лишено од живот, сторителот ќе се казни со затвор најмалку десет години или со смртна казна.

Затајување**Член 160**

(1) Тој што со намера за себе или за друг ќе прибави противправна имотна корист присвои туѓ подвижен предмет што му е доверен, ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори старател, ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(3) Ако вредноста на затаените предмети го надминува износот од триесет илјади динари, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

(4) Тој што туѓ подвижен предмет што го нашол или до кој случајно дошол противправно ќе го присвои со намера за себе или за друг да прибави имотна корист, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(5) За делата од став 1 и 4 на овој член, ако е затаен имот во сопственост на граѓани или граѓанско-правни лица, гонењето се презема по приватна тужба.

Измама**Член 161**

(1) Тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист доведе некого во заблуда со лажно прикажување или со прикривање на факти или го одржува во заблуда и со тоа го наведе да стори или да не стори нешто на штета на свој или туѓ имот, ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Ако штетата го надминува износот од триесет илјади динари, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(3) Тој што делото од став 1 на овој член го сторил само со намера да оштети друг, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Грабеж**Член 162**

(1) Тој што ќе стори едно или повеќе кривични дела тешка кражба, разбојничка кражба, разбојништво или измама во поглед на општествен имот или имот во сопственост на граѓани или гра-

ѓанско-правни лица што се наоѓа под посебна заштита на закон, или тој што ќе изврши едно или повеќе кривични дела злоупотреба на службената положба, измама во службата или проневера, предвидени во овој закон, во кривичните закони на другите социјалистички републики и социјалистички автономни покраини и во Кривичниот закон на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ако вредноста на украдените или прибавените предмети или прибавената имотна корист го надминува износот од сто илјади динари,

Ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(2) Во особено тежок случај на делото од став 1 на овој член,

сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години или со затвор од дваесет години.

Одземање на туѓи предмети**Член 163**

(1) Тој што без намера за прибавување имотна корист противправно одземе или задржи туѓ подвижен предмет, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено спрема имот во сопственост на граѓани или граѓанско-правни лица гонењето се презема по приватна тужба.

Одземање на моторно возило**Член 164**

Тој што противправно одземе туѓ моторно возило со намера да го употреби за возење, ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Оштетување на туѓи предмети**Член 165**

(1) Тој што ќе оштети, уништи или стори неупотреблив туѓ предмет, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(2) Ако штетата го надминува износот од триесет илјади динари, сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Во особено тежок случај на делото од став 2 на овој член, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

(4) Ако оштетените предмети е во сопственост на граѓани или граѓанско-правно лице, гонењето за делото од став 1 на овој член се презема по приватна тужба.

Несовесно чување на општествен имот**Член 166**

(1) Тој што очигледно несовесно чува предмети од општествен имот што му се доверени иако бил свесен или бил должен или можел да биде свесен дека поради тоа може да настапи загуба, уништување или оштетување на предметите па штетата настапила во износ што надминува десет илјади динари, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настапила имотна штета во износ што надминува сто илјади динари, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Противправно отуѓување и прибавување на општествен имот

Член 167

(1) Тој што на штета на општествен имот даде подарок, провизија или награда, или на друг начин отуѓи општествен имот во корист на друг во вредност што е во очигледна несразмера со вложениот труд или воопшто не произлегува од трудот, ако не постојат обележја на некое друго кривично дело,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што во случаите од став 1 на овој член прими пари или друга имотна корист, ако не постојат обележја на друго кривично дело.

Ситно дело кражба, затајување или измама

Член 168

(1) Тој што ќе стори ситна кражба, затајување или измама,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Кражбата, затајувањето и измамата не можат да се сметаат како ситни ако вредноста на украдените или затаените предмети надминува износ од петстотини динари или ако штетата сторена со измама го надминува овој износ. Ако износот не надминува петстотини динари, кражбата, затајувањето и измамата можат да се сметаат како ситни кога сторителот одел кон тоа да прибави мала имотна корист.

(3) Судот може да изрече судска опомена особено во случаите кога кражбата или затајувањето на предмети е сторено заради непосредно трошење или употреба за себе или членовите на своето семејство, или ако сторителот го вратил предметот или ја надоместил штетата причинета со кривичното дело.

(4) Ако делото од став 1 на овој член е сторено на штета на имот во сопственост на граѓани или граѓанско-правни лица, гонењето се презема по приватна тужба.

Злоупотреба на довербата

Член 169

(1) Тој што застапувајќи ги имотните интереси на некое лице или грижејќи се за неговиот имот не ја исполни својата должност или ги злоупотреби дадените овластувања со намера да прибави за себе или за друг некаква имотна корист или да го оштети лицето чии имотни интереси ги застапува или за чиј имот се грижи,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го стори старател или адвокат,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Изнуда

Член 170

(1) Тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист со сила или со сериозна закана присили друг да стори или да не стори нешто на штета на свој или на туѓ имот, ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Во особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Уцена

Член 171

Тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист му се закани на друг дека за него или за нему блиско лице ќе от-

крие нешто што би ѝ наштетило на неговата или нивната чест или углед и со тоа го присили да стори или да не стори нешто на штета на својот или на туѓ имот,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Договарање на несразмерна имотна корист

Член 172

(1) Тој што дава на заем пари или други потрошни предмети и при тоа договори несразмерна имотна корист,

ќе се казни со затвор до три години и со парична казна.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што неовластено во поголем обем се занимава со давање пари или други потрошни предмети на заем и при тоа договори имотна корист.

(3) Тој што за услугата што му ја прави на некое лице прими или договори за себе или за друг несразмерна имотна корист, искористувајќи ја неговата тешка имотна состојба, тешките станбени прилики, нуждата, недостатното искуство или лекомисленоста,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години и со парична казна.

(4) Во особено тежок случај на делото од став 3 на овој член,

сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години и со парична казна.

Оштетување на туѓи права

Член 173

(1) Тој што со намера да го попречи остварувањето на правата врз предмети отуѓи, уништи, оштети или одземе свој предмет врз кој друг има заложно право или право на уживање и со тоа го оштети другиот,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што со намера да го попречи намирувањето на доверител во постапка за присилно извршување уништи, оштети или сокрие делови од својот имот и со тоа го оштети доверителот.

(3) Гонењето се презема по приватна тужба.

Прикривање

Член 174

(1) Тој што предмет за кој знае дека е прибавен со кривично дело, или она што за него е добиено со продажба или со замена, го купи, го прими во залог, или на друг начин го прибави, прикрие или протура,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Тој што делото од став 1 на овој член ќе го стори, а можел да знае дека предметот е прибавен со кривично дело,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(3) Тој што ќе купи, прими во залог или на друг начин ќе прибави, прикрие или протура предмети за кои знае или можел да знае дека се прибавени со кривично дело грабеж,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Гонење во случај кога сторителот е во близок однос со оштетениот

Член 175

За кривичните дела од член 155, 156, 160 став 3, 161, 164, 169 став 1 и 174 на овој закон, ако се сторени спрема брачен другар, роднина по крв во првенка линија, брат или сестра, посвоител или посвоеник или спрема друго лице со кое сторителот живее во заедничко домаќинство, гонењето се презема по приватна тужба.

Изрекување на казна конфискација на имот**Член 176**

За кривичните дела предвидени во член 156 до 159, 161 ст. 2 и 162 на овој закон сторени на штета на општествениот имот, на сторителот може да му се изрече и казна конфискација на имот.

Глава шеснаесетта**КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ СЛУЖБЕНАТА ДОЛЖНОСТ****Злоупотреба на службената положба****Член 177**

(1) Службено лице што со намера за себе или за друг да прибави некаква корист или на друг да му нанесе некаква штета ќе ја искористи својата службена положба или овластување, ќе ги прекороти границите на своето службено овластување или не ќе ја изврши службената должност,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член настапила значителна штета или потешко се повредени правата на друг,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(3) Ако со делото од став 1 на овој член е прибавена противправна имотна корист,

сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(4) Ако вредноста на прибавената имотна корист го надминува износот од триесет илјади динари,

сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(5) Одговорно лице што ќе го стори делото од став 1 до 4 на овој член, ќе се казни со казната пропишана за тоа дело.

Проневера**Член 178**

(1) Тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист, присвои пари, хартии од вредност или други подвижни предмети што му се доверени во службата или воопшто на работа во државен орган или во организација на здружениот труд или друго општествено-правно лице,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Ако вредноста на прибавената имотна корист го надминува износот од триесет илјади динари,

сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Измама во службата**Член 179**

(1) Службено лице што во вршењето на службата со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист со поднесување лажни сметки или на друг начин, доведе во заблуда овластено лице да изврши незаконита исплата,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Ако со делото од став 1 на овој член е прибавена имотна корист чија вредност надминува триесет илјади динари,

сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(3) Одговорно лице што ќе го стори делото од став 1 и 2 на овој член, ќе се казни со казната пропишана за тоа дело.

Послужување**Член 180**

Тој што неовластено се послужи со пари, со хартии од вредност или со други подвижни предмети што му се доверени во службата или воопшто во работата во државен орган, во организација на здружениот труд или друго општествено-правно лице или овие предмети неовластено му ги даде на друг да се послужи,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Примање на поткуп**Член 181**

(1) Службено лице што ќе бара или прими подарок или некаква друга корист, или прими ветување на подарок или на некаква корист за да изврши во рамките на своето службено овластување службено дејство што не би смеело да го изврши, или да не изврши службено дејство што би морало да го изврши,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Во особено тежок случај на делото од став 1 на овој член,

сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

(3) Службено лице што бара или ќе прими подарок или некаква друга корист или ќе прими ветување на подарок или на некаква корист, за да изврши во рамките на своето службено овластување службено дејство што би морало да го изврши, или да не изврши службено дејство што не би смеело да го изврши,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(4) Службено лице што по извршувањето или неизвршувањето на службеното дејство наведено во став 1 до 3 на овој член, а во врска со него бара или прими подарок или некаква друга корист,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(5) Одговорно лице што ќе го стори делото од став 1 до 4 на овој член, ќе се казни со казната пропишана за тоа дело.

(6) Примениот подарок или имотната корист ќе се одземат.

Давање на поткуп**Член 182**

(1) Тој што на службено лице му даде или му вети подарок или некоја друга корист за да изврши во рамките на своето службено овластување службено дејство што не би смеело да го изврши или да не изврши службено дејство што би морало да го изврши, или тој што посредува при ваквото поткупување на службено лице,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Тој што на службено лице му даде или му вети подарок или некоја друга корист за да изврши во рамките на своето службено овластување службено дејство што би морало да го изврши, или да не изврши службено дејство што не би смеело да го изврши, или тој што посредува при ваквото поткупување на службено лице,

ќе се казни со затвор до три години.

(3) Сторителот на делото од став 1 и 2 на овој член што дал поткуп по барање од службено лице и го пријави делото пред неговото откривање или пред сознавањето дека делото е откриено,

може да се ослободи од казна.

(4) Одредбите од став 1 до 3 на овој член се применуваат кога поткупот е даден или ветен на одговорно лице.

(5) Дадениот подарок или имотна корист ќе се одземат, а во случајот од став 3 на овој член може да му се вратат на лицето што го дало поткупот.

Противзаконито посредување**Член 183**

(1) Тој што ќе прими награда или некаква друга корист со користење на својата службена или општествена положба и влијание за да посредува да се изврши или да не се изврши некое службено дејство,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Тој што со користење на својата службена или општествена положба и влијание посредува да се изврши службено дејство што не би смеело да се изврши или да не се изврши службено дејство што би морало да се изврши,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Ако делото од став 2 на овој член е сторено во врска со покренување или бодење кривична постапка против определено лице,

сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.

(4) Ако за посредувањето од став 2 и 3 на овој член е примена награда или некаква друга корист, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Кршење на закон од страна на судија**Член 184**

(1) Судија или судија поротник на редовен или самоуправен суд што со намера да прибави за друг некаква корист или да му нанесе некаква штета донесе незаконит акт или на друг начин го прекрши законот,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Во особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор од три до десет години.

Несовесна работа во службата**Член 185**

(1) Службено лице што со кршење на закон, друг пропис или самоуправен општ акт, со пропуштање на должен надзор или на друг начин очигледно несовесно постапува во вршењето на службата, иако било свесно или било должно и можело да биде свесно дека поради тоа може да настапи потешка повреда на правата на друг или имотна штета па таква повреда или штета во износ што надминува десет илјади динари настапи,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член дошло до тешка повреда на правата на друг или настапила имотна штета што надминува сто илјади динари,

сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Одговорно лице што ќе го стори делото од став 1 и 2 на овој член, ќе се казни со казната пропишана за тоа дело.

Оддавање на службена тајна**Член 186**

(1) Службено лице што на друг неовластено ќе соопшти, предаде или на друг начин ќе му ги направи достапни податоците што претставуваат службена тајна, или што прибавува такви податоци со намера да му ги предаде на неповикано лице,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од користољубие или во поглед на особено доверливи податоци или заради објавување или користење на податоците во странство, сторителот ќе се казни со затвор најмалку една година.

(3) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со затвор до три години.

(4) Како службена тајна се сметаат податоци што со закон, друг пропис, општ акт или со одлука на надлежен орган се прогласени за службена тајна, како и податоци што не се прогласени за службена тајна но чие оддавање поради нивната важност очигледно би можело да предизвика потешки штетни последици за службата.

(5) Одредбите на став 1 до 4 на овој член ќе се применат и спрема лице што оддало службена тајна откако му престанало својството на службено лице.

Фалсификување на службена исправа**Член 187**

(1) Службено лице што во службена исправа, книга, или спис внесе неистинити податоци или не внесе некаков важен податок, или со свој потпис односно со службен печат завери службена исправа, книга или спис со неистинити содржина, или со свој потпис односно со службен печат овозможи правење на службена исправа, книга, или спис со неистинити содржина,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и службено лице што неистинити службена исправа, книга, или спис употреби во службата како да се вистинити или што службена исправа, книга, или спис ќе уништи, прикрие, во поголема мера ги оштети или на друг начин ги стори неупотребливи.

(3) Одговорно лице што ќе го стори делото од став 1 и 2 на овој член, ќе се казни со казната пропишана за тоа дело.

Противзаконита наплата и исплата**Член 188**

(1) Службено лице што од некого наплати нешто што овој не е должен да плати или му наплати повеќе отколку што е должен да плати или што при исплата или предавање на некакви предмети помалку исплати или предаде,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Во особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Противзаконито ослободување на лице лишено од слобода**Член 189**

Службено лице што противзаконито ќе ослободи лице лишено од слобода кое му е доверено на чување, или ќе му помогне да избега или му овозможи незаконна врска или преписка заради подготвување на бегство,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Противправно присвојување на предмети при претресување или спроведување на извршување**Член 190**

Службено лице што при претресување на стан, простории или лица или што при спроведување на извршување во судска или управна извршна постапка одземе подвижен предмет со намера со неговото присвојување да прибави за себе или за друг противправна имотна корист,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

Изрекување на казна конфискација на имот**Член 191**

За кривични дела предвидени во член 177 став 4, 178 став 2, 179 став 2, 181 став 1 и 2, 184 став 2, 186 став 2 и 190 на овој закон на сторителот може да му се изрече и казна конфискација на имот.

Глава седумнаесетта**КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ПРАВОСУДСТВОТО****Непријавување на подготвување на кривично дело****Член 192**

(1) Тој што знае дека се подготвува извршување на кривично дело за кое според законот може да биде изречена казна затвор од пет години или потешка казна, па во времето кога сè уште било можно да се спречи неговото извршување не го пријави тоа, а делото било обидено или извршено, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако не е пријавено подготвување на кривично дело за кое според законот може да се изрече смртна казна,

сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Не ќе се казни за непријавување на подготвување на кривично дело од став 1 на овој член, лице на кое сторителот му е брачен другар, роднина по крв во права линија, брат или сестра, посвоител или посвоеник или лице што со сторителот живее во трајна вонбрачна заедница.

Непријавување на кривично дело или сторител**Член 193**

(1) Тој што го знае сторителот на кривично дело за кое според законот може да се изрече смртна казна, или тој што само знае дека е извршено такво дело па не го пријави тоа, а од таквата пријава зависело благовременото откривање на сторителот или на делото,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни службено или одговорно лице што свесно ќе пропушти да пријави кривично дело за кое создало го вршењето на својата должност, ако за тоа дело според законот може да се изрече казна затвор од пет години или потешка казна, а делото се гони по службена должност.

(3) Нема да се казни за делото од став 1 и 2 на овој член лице на кое сторителот му е брачен другар, роднина по крв во права линија, брат или сестра, посвоител или посвоеник, лице што со сторителот живее во трајна вонбрачна заедница, или лице што е бранител или верски исповедник или лекар на сторителот.

Помош на сторителот по извршено кривично дело**Член 194**

(1) Тој што крие сторител на кривично дело за кое гонењето се презема по службена должност, или со прикривање на орудијата, трагите, предметите, или на друг начин му помага да не биде откриен или тој што крие осудено лице или презема други дејствија со кои се оди кон тоа да не се изврши казната, изречените мерки на безбедност или да не се применат воспитните мерки упатување во воспитна установа или во воспитно-поправен дом, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Тој што ќе даде помош на сторител на кривично дело за кое е пропишана казна затвор над пет години,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) Тој што ќе даде помош на сторител на кривично дело за кое е пропишана смртна казна, ќе се казни со затвор од една до десет години.

(4) Казната за делото од став 1 на овој член не може да биде потешка ни според видот нигу според висината од казната пропишана за кривичното дело во поглед на кое е дадена помошта.

(5) Не ќе се казни за делото од став 1 до 3 на овој член лице на кое сторителот му е брачен другар, роднина по крв во права линија, брат или сестра, посвоител или посвоеник, или лице кое со сторителот живее во трајна вонбрачна заедница.

Лажно пријавување**Член 195**

(1) Тој што ќе пријави некое одредено лице дека сторило кривично дело што се гони по службена должност, а знае дека тоа лице не е сторител,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што со подметнување траги или предмети на кривично дело или на друг начин ќе предизвика поведување на кривична постапка за кривично дело што се гони по службена должност против лице за кое знае дека не е сторител.

(3) Тој што ќе се пријави самиот себе си дека сторил некое кривично дело, иако не го сторил, ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци.

(4) Со казната од став 3 на овој член ќе се казни и тој што ќе пријави дека е сторено кривично дело што се гони по службена должност, иако знае дека тоа дело не е сторено.

Давање на лажен исказ**Член 196**

(1) Сведок, вештак, преведувач или толкувач што пред суд, или во управна, прекршочна или дисциплинска постапка, даде лажен исказ,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни странка што при изведување доказ со сослушување на странки во процесна или во управна постапка даде лажен исказ, а врз овој исказ е заснована одлуката донесена во таа постапка.

(3) Ако лажниот исказ е даден во кривична постапка,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(4) Ако поради делото од став 3 на овој член настапиле особено тешки последици за обвинетиот, сторителот ќе се казни со затвор најмалку една година.

(5) Ако сторителот доброволно го отповика својот лажен исказ пред да се донесе конечна одлука, ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци, а може и да се ослободи од казна.

Спречување на докажувањето**Член 197**

(1) Тој што со намера да го спречи или отежни докажувањето скрие, уништи, оштети или делумно или целосно стори неупотреблива туѓа исправа, или друг предмет што служи за докажување,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што со иста намера отстрани, уништи, расипе, помести или премести меѓник, земјомерски знак или воопшто знак за сопственост или за друго право врз недвижност или за право на употреба на вода, или тој што со иста намера лажно постави ваков знак.

Повреда на тајноста на постапката**Член 198**

Тој што неовластено го открие она што го создал во постапка пред суд, или во управна, прекршочна или дисциплинска постапка, а што со одлука на судот или надлежниот орган е огласено како тајна,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Бунт на лица лишени од слобода**Член 199**

(1) Лица кои на основа закон се лишени од слобода, што ќе се соберат со намера насилно да се ослободат, или заеднички да ги нападнаат лицата под чиј надзор се наоѓаат или со сила или со закана дека непосредно ќе употребат сила ги присилат да сторат или да пропуштат нешто што е спротивно на нивната должност,

ќе се казнат со затвор до три години.

(2) Учесниците во делото од став 1 на овој член што ќе употребат сила или закана,

ќе се казнат со затвор од шест месеци до пет години.

Бегство на лице лишено од слобода**Член 200**

Лице кое на основа на закон е лишено од слобода со употреба на сила или закана непосредно ќе нападне врз животот или телото ќе побегне,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Овозможување бегство на лице лишено од слобода**Член 201**

(1) Тој што со сила, закана, измама или на друг начин му овозможи бегство на лице кое на основа на закон е лишено од слобода,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член го сториле повеќе лица здружено,

ќе се казнат со затвор од една до осум години.

Овозможување изигрување на забраната за вршење одредени работи**Член 202**

Тој што на некое лице му овозможи вршење на определена професија, дејност или должност или на одредени работи иако знае дека на тоа лице правосилно му е изречена оваа мерка на безбедност или заштитна мерка забрана на вршење определена должност или дека забраната на определено занимање или на вршење на определени работи настапила како правна последица на осуда,

ќе се казни со затвор до три години.

Глава осумнаесетта**КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ЈАВНИОТ РЕД И ПРАВНИОТ СООБРАКАЈ****Спречување службено лице во вршење на службено дејство****Член 203**

(1) Тој што со сила или закана дека непосредно ќе употреби сила спречи службено лице во вршење службено дејство што го презело во рамките на своите овластувања, или на ист начин го присили на вршење службено дејство,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако при извршувањето на делото од став 1 на овој член сторителот го навредил или малтретирал службеното лице или му задал лесна телесна повреда, или го застрашувал со употреба на оружје,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) Тој што делото од став 1 и 2 на овој член го стори спрема службено лице или лице кое во остварувањето на функцијата на општествена самозаштита помага при вршењето работи на јавната или државната безбедност кои се однесуваат на спречување или откривање кривични дела, фаќање на сторител на кривично дело, чување на јавниот ред и мир или чување на лице лишено од слобода,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(4) За обид на делото од став 1 и 2 на овој член се казнува.

(5) Ако сторителот на делото од став 1 до 3 на овој член бил предизвикан со незаконито или грубо постапување на службеното лице или лицето кое помага,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци, а може и да се ослободи од казна.

Напад врз службено лице при вршење работи на безбедноста**Член 204**

(1) Тој што ќе нападне или сериозно се заканува дека ќе нападне службено лице или лице кое во остварувањето на функцијата на општествената самозаштита помага при вршење работи на јавната или државната безбедност кои се однесуваат на спречување или откривање кривични дела, фаќање на сторител на кривично дело, чување на јавниот ред и мир или чување на лице лишено од слобода,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако при извршувањето на делото од став 1 на овој член сторителот на службеното лице или на лицето кое помага му се заканува со употреба на оружје, го малтретира или му зададе лесна телесна повреда,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(3) Ако при извршувањето на делото од став 1 на овој член на службеното лице или на лицето кое помага му е зададена тешка телесна повреда, сторителот ќе се казни со затвор од една до дванаесет години.

(4) Ако сторителот на делото од став 1 и 2 на овој член бил предизвикан со незаконито или грубо постапување на службеното лице или лицето кое помага,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци, а може и да се ослободи од казна.

Учество во толпа што ќе спречи службено лице во вршење на службено дејство**Член 205**

(1) Тој што учествува во толпа што со заедничко дејствување ќе спречи или ќе се обиде да спречи службено лице во вршење на службено дејство, или на ист начин го присили да изврши службено дејство,

ќе се казни за самото учество со затвор до три години.

(2) Водачот на толпата која ќе го изврши делото од став 1 на овој член,

ќе се казни со затвор од една до пет години.

Повикување на отпор**Член 206**

(1) Тој што повикува други на отпор или на непослушност спрема законити одлуки или мерки на државни органи или спрема службено лице во вршење службено дејство,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако поради делото од став 1 на овој член дошло до неспроведување или до значително отежнување на спроведувањето на законита одлука или мерка на државен орган или делото го стори како водач на групата,

сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.

Непослушност спрема наредба за оддалечување**Член 207**

(1) Тој што не ќе се оддалечи од толпа што овластено службено или воено лице ја повикало да се растури во прилики кога е загрозен јавниот ред, ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци.

(2) Водачот на толпата што ќе го изврши делото од став 1 на овој член, ќе се казни со затвор до три години.

Ширење на лажни вести**Член 208**

(1) Тој што изнесува или пронесува лажни вести или тврдења со намера да предизвика нерасположба или вознемиреност на граѓаните или да се загрози јавниот ред и мир, или тоа ќе го стори со намера да се спречи спроведување на одлуки и мерки на државни органи или самоуправни организации и заедници што вршат јавни овластувања или да се намали довербата на граѓаните спрема таквите одлуки и мерки,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Во особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.

Насилничко однесување**Член 209**

(1) Тој што со грубо навредување или малтретирање на друг, со вршење на насилба спрема друг, со предизвикување тепачка, или со дрско или безобѕирно однесување или на друг начин го загрозува спокојството на граѓаните или го нарушува јавниот ред, а околностите под кои делото е извршено укажуваат на изживување на сторителот со таквото однесување,

ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е извршено во група, или при извршувањето на делото на некое лице му е нанесена лесна телесна повреда, или дошло до тешко понижување на граѓани, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Неучествување во отстранување на општа опасност**Член 210**

Тој што спротивно на наредба или повик на надлежен орган или организација без оправдана причина одбие да учествува во отстранување на опасност од пожар, поплава или слична општа опасност,

ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци.

Симнување или повреда на службен печат или знак**Член 211**

(1) Тој што ќе симне или повреди службен печат или знак што го ставило овластено службено лице заради осигурување на предмет или просторија или тој што без симнување или повреда на печат или знак ќе влезе во ваква просторија, или ќе отвори осигурен предмет,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) За обид се казнува.

Одземање или уништување службен печат или спис**Член 212**

(1) Тој што противправно ќе одземе, скрие, уништи, оштети или на друг начин ќе направи неупотреблив службен печат, книга или спис или исправа што му припаѓа на државен орган, организација на здружениот труд или друго општествено-правно лице што врши јавни овластувања, или што кај нив се наоѓа,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) За обид се казнува.

Лажно претставување**Член 213**

(1) Тој што со намера за себе или за друг да прибави некаква корист или на друг да му стори некаква штета лажно се претставува како службено или воено лице или неовластено носи некои знаци на службено или воено лице,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што ќе изврши некакво дејство што е овластено да го изврши само определено службено или воено лице.

Самовластие**Член 214**

(1) Тој што самовласно си прибавува некое свое право или право што смета дека му припаѓа, ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Гонењето се презема по приватна тужба.

Договор за извршување на кривично дело**Член 215**

Тој што ќе се договори со друг да изврши кривично дело предвидено со републички или покраински закон за кое може да се изрече казна затвор од пет години или потешка казна,

ќе се казни со затвор до една година.

Злосторничко здружување**Член 216**

(1) Тој што ќе создаде група или банда што има за цел вршење на кривични дела предвидени со републички или покраински закон за кои може да се изрече казна затвор од пет години или потешка казна,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Припадникот на ваква група или банда, ќе се казни со затвор до една година.

(3) Припадникот на ваква група или банда што ќе ја открие групата односно бандата пред да стори некое кривично дело во нејзин состав или за неа, може да се ослободи од казна.

Изработување и набавување оружје и средства наменети за извршување на кривично дело

Член 217

(1) Тој што изработува, набавува или на друг му овозможува да дојде до оружје, распркувачки материј, или средства потребни за нивно правење, како и отрови за кои знаел дека се наменети за извршување на кривично дело,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Тој што ќе направи или на друг ќе му отстапи лажен клуч или некое друго средство за провалување иако знаел дека е наменето за извршување на кривично дело,

ќе се казни со затвор до една година.

Недозволено држење на оружје или распркувачки материј

Член 218

(1) Тој што неовластено изработува, продава, набавува или врши размена со огнено оружје, муниција или експлозивни материј, или тој што неовластено држи огнено оружје, муниција или експлозивни материј чие набавување на граѓаните воопшто не им е дозволено,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Ако предмет на делото од став 1 на овој член е поголемо количество на огнено оружје, муниција, или експлозивни материј, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Учество во толпа што ќе изврши кривично дело

Член 219

(1) Тој што ќе учествува во толпа што со заедничко дејствување ќе лиши од живот некое лице, или ќе му нанесе тешка телесна повреда, ќе изврши палеж, ќе оштети имот во поголем обем или ќе стори други тешки насилби, или ќе се обиде да изврши вакви дела,

ќе се казни за самото учество со затвор од три месеци до пет години.

(2) Водачот на толпата која ќе го изврши делото од став 1 на овој член,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

Злоупотреба на знак за помош и опасност

Член 220

Тој што ќе злоупотреби знак за помош или знак за опасност или неосновано повикува за помош со намера да предизвика излегување на државни органи, или на противпожарна служба, или други надлежни организации или запирање на сообраќајот,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Комар

Член 221

(1) Тој што игра комар во вид на занает или тој што примамува други на комар,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година и со парична казна.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што за награда става на располагање простории за играње комар или на друг начин за награда овозможува играње комар.

(3) Тој што при комар ќе се послужи со лажни карти или со друга измама,

ќе се казни со затвор од една до пет години и со парична казна.

(4) Со казната од став 3 на овој член ќе се казни и тој што ќе игра комар или овозможува играње комар со лице за кое знае или можел да знае дека до парите за комар дошло со извршување на кривично дело.

(5) Предметите на комарот, како и парите затечени при комарот ќе се одземат.

Фалсификување на исправа

Член 222

(1) Тој што ќе направи лажна исправа или ќе преправи вистинска исправа со намера таквата исправа да се употреби како вистинска, или тој што лажната или преправената исправа ќе ја употреби како вистинска,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) За обид се казува.

(3) Ако делото од став 1 на овој член е сторено во поглед на јавна исправа, тестамент, меница, чек, јавна или службена книга или друга книга што мора да се води врз основа на закон, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Посебни случаи на фалсификување на исправа

Член 223

Ќе се смета дека чини дело фалсификување на исправа и ќе се казни според член 222 на овој закон:

1) тој што некоја хартија, бланкет или некој друг предмет на кој некое лице го ставило својот потпис неовластено пополни со некаква изјава што има вредност за правните односи;

2) тој што ќе измама друг за содржината на некаква исправа и овој ќе го стави својот потпис врз таа исправа, сметајќи дека се потпишува под некаква друга исправа или под некаква друга содржина;

3) тој што ќе издаде исправа од името на некое лице без негово овластување или од името на лице што не постои;

4) тој што како издавач на исправа кон својот потпис ќе додаде дека има некаква положба, звање или чин иако нема таква положба, звање или чин, а ова има битно влијание врз доказната сила на исправата;

5) тој што ќе ја направи исправата на тој начин што неовластено ќе употреби вистински печат или знак.

Заверување на неистинита содржина

Член 224

(1) Тој што со доведување во заблуда на надлежен орган ќе направи овој во јавна исправа, записник или книга да завери нешто неистинито што треба да служи како доказ во правниот сообраќај,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни и тој што ваквата исправа, записник или книга ќе ја употреби иако знае дека е неистинита.

Издавање и употреба на неистинито лекарско или ветеринарно уверение

Член 225

(1) Лекар или ветеринар што ќе издаде неистинито лекарско односно ветеринарно уверение, иако знае дека тоа е неистинито,

ќе се казни со затвор до една година.

(2) Тој што ќе употреби неистинито лекарско односно ветеринарно уверение иако знае дека е неистинито,

ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

Надриписарство**Член 226**

Тој што неовластено и за награда се занимава со давање правна помош,
 ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Злоупотреба на верата и црквата во политички цели**Член 227**

Верски претставник што ќе ја злоупотреби слободата на вршење верски работи или верски обред за цели спротивни на уставниот поредок,
 ќе се казни со затвор до три години.

Противзаконито вршење на обредот на венчавањето**Член 228**

Тој што ќе изврши обред на венчавање според прописите на вероисповедта пред склучување на бракот пред надлежниот државен орган,
 ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Смеќавање на верски обред**Член 229**

Тој што противправно смеќава или ќе спречи вршење верски обред,
 ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Повреда на гроб**Член 230**

Тој што неовластено ќе прекопа, разурне или оштети гроб или друго место во кое се закопуваат умрените, или грубо ги повреди,
 ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Глава деветнаесетта**КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ОПШТАТА СИГУРНОСТ НА ЛУЃЕТО И ИМОТОТ****Доведување во опасност на живот и имот со општоопасно дејство или средство****Член 231**

(1) Тој што со пожар, поплава, експлозија, отров или отровен гас, јонизирачко зрачење, моторна сила, електрична или друга енергија или со некое општоопасно дејство или општоопасно средство ќе предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,
 ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни службено или одговорно лице што не ќе постави пропишани уреди за заштита од пожар, експлозија, поплава, отрови, отровни гасови или јонизирачки зрачења, или овие уреди не ги одржува во исправна состојба, или во случај на употреба не ги стави во дејство или воопшто не ќе постапува според прописите или техничките правила за мерките за заштита и со тоа предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем.

(3) Ако делото од став 1 и 2 на овој член е сторено на место каде се собрани поголем број луѓе, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

(4) Тој што делото од став 1 до 3 на овој член го стори од небрежност,
 ќе се казни со затвор до три години.

Оштетување на заштитни уреди во работа**Член 232**

(1) Тој што во рудници, фабрики, работилници или воопшто во работата, уништи, оштети, направи неупотребливи или ќе отстрани заштитни уреди и со тоа ќе предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,
 ќе се казни со затвор од една до осум години.

(2) Одговорно лице во рудник, фабрика, работилница или воопшто на работа што не постави заштитни уреди или не ги одржува во исправна состојба, или во случај на потреба не ги стави во дејство, или воопшто не постапува според прописите и техничките правила за мерките за заштита во работата и со тоа предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,
 ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(3) Ако делото од став 1 и 2 на овој член е сторено од небрежност,
 сторителот ќе се казни со затвор до три години.

(4) При изрекување на условна осуда за делото од став 2 и 3 на овој член судот може на сторителот да му постави услов во определен рок да ги постави заштитните уреди.

Непрописно и неправилно извршување на градежни работи**Член 233**

(1) Одговорно лице што при проектирање, раководење или изведување на некаква градба или градежни работи постапи спротивно на прописите или на општопризнаените технички правила и со тоа предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,
 ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

(2) Ако делото од став 1 на овој член е сторено од небрежност,
 сторителот ќе се казни со затвор до три години.

Уништување или оштетување на јавни инсталации**Член 234**

(1) Тој што ќе уништи, оштети, отстрани, измени или ќе ги направи неупотребливи инсталациите за јавна употреба на вода, топлина, плин или енергија или инсталациите на системите за врски и со тоа предизвика знатно пореметување во редовниот живот на граѓаните или стопанското работење,
 ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Тој што делото од став 1 на овој член ќе го стори од небрежност,
 ќе се казни со затвор до една година.

Тешки дела против општата сигурност**Член 235**

(1) Ако поради делото од член 231 став 1 до 3, 232 став 1 и 2, 233 став 1 и 234 став 1 на овој закон настапи тешка телесна повреда на некое лице или имотна штета од големи размери,
 сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Ако поради делата од член 231 став 1 до 3, 232 став 1 и 2, 233 став 1 и 234 став 1 на овој закон настапи смрт на едно или повеќе лица,
 сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

(3) Во особено тежок случај на делото од став 2 на овој член,
 сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години или со затвор од дваесет години.

(4) Ако поради делото од член 231 став 4, 232 став 3, 233 став 2 и 234 став 2 на овој закон настапи тешка телесна повреда на некое лице или имотна штета од големи размери,
сторителот ќе се казни со затвор до пет години.

(5) Ако поради делото од член 231 став 4, 232 став 3, 233 став 2 и 234 став 2 на овој закон настапи смрт на едно или повеќе лица,
сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Оштетување на брани

Член 236

Тој што ќе оштети уреди или брани што служат како заштита од природни непогоди,
ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Уништување, оштетување или отстранување на знаци со кои се обрнува внимание на опасност

Член 237

Тој што ќе уништи, оштети или отстрани знак со кој се обрнува внимание на некаква опасност,
ќе се казни со затвор до една година.

Неотстранување на опасност

Член 238

(1) Тој што, со благовремена пријава до надлежен орган или на друг начин, не ќе преземе мерки за отстранување пожар, поплава, експлозија, сообраќајна несреќа или некаква друга опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем иако тоа можел да го стори без опасност за себе или за друг,
ќе се казни со затвор до една година.

(2) Тој што со одвраќање или на друг начин спречи друг во преземање мерки за отстранување на пожар, експлозија, сообраќајна несреќа или некаква друга опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,
ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Глава дваесетта

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ БЕЗБЕДНОСТА НА ЛУЃЕТО И ИМОТОТ ВО СООБРАЌАЈОТ

Загрозување на безбедноста на сообраќајот

Член 239

(1) Учесник во сообраќајот на патишта што не се придржува на сообраќајните прописи и со тоа така го загрози јавниот сообраќај што ќе го доведе во опасност животот или телото на луѓето или имотот од поголем обем, па поради тоа некое лице лесно телесно биде повредено или настапи имотна штета над десет илјади динари,
ќе се казни со затвор до три години.

(2) Тој што со загрозување на железничкиот, бродскиот, автобускиот сообраќај или сообраќајот на жичарите ќе предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,
ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Тој што делото од став 1 и 2 на овој член ќе го стори од небрежност,
ќе се казни со затвор до една година.

Загрозување на безбедноста на сообраќајот поради замаеност

Член 240

(1) Тој што управува моторно возило под дејство на алкохол или на друго замајно средство и ако поради тоа очигледно не е способен за безбедно возење и со тоа така го загрозува јавниот сооб-

раќај на патиштата што ќе го доведе во опасност животот или телото на луѓето или имотот од поголем обем,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Тој што делото од став 1 на овој член го стори од небрежност,

ќе се казни со затвор до една година.

Загрозување на безбедноста на сообраќајот со опасно дејство или средство

Член 241

(1) Тој што ќе уништи, отстрани или потешко оштети сообраќаен уред, средство или знак, или уред за сигнализација кој служи за безбедност на сообраќајот, или ќе даде погрешни сигнали или знаци, или ќе постави препреки на сообраќајниците или на друг начин ќе ја загрози безбедноста на сообраќајот и со тоа ќе предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем,

ќе се казни со затвор до три години.

(2) Тој што делото од став 1 на овој член го стори од небрежност,

ќе се казни со затвор до една година.

Несовесно вршење надзор над сообраќајот

Член 242

(1) Одговорно лице на кое му е доверен надзор врз состојбата и одржувањето на сообраќајниците и објектите на нив, врз превозни средства или јавниот сообраќај или врз исполнувањето на пропишаните услови за работа на возачот, или на кое му е доверено раководење со возење, што со несовесно вршење на должноста предизвика опасност за животот или телото на луѓето или имот од поголем обем,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Со казната од став 1 на овој член ќе се казни одговорно лице што ќе издаде налог за возење и го дозволи возењето иако знае дека возачот поради замор, болест, влијание на алкохол или друго замајно средство или поради други причини не е во состојба безбедно да управува со возилото или возилото не е исправно и со тоа предизвика опасност за животот или телото на луѓето или за имот од поголем обем.

(3) Тој што делото од став 1 на овој член ќе го стори од небрежност,
ќе се казни со затвор до три години.

Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот

Член 243

(1) Ако поради делото од член 239 став 1 и 2, 240 став 1, 241 став 1 и 242 став 1 и 2 на овој закон настапи тешка телесна повреда на некое лице или имотна штета од големи размери,
сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Ако поради делото од член 239 став 1 и 2, 240 став 1, 241 став 1 и 242 став 1 и 2 на овој закон настапи смрт на едно или повеќе лица,
сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

(3) Во особено тежок случај на делото од став 2 на овој член,
сторителот ќе се казни со затвор од најмалку пет години или со затвор од дваесет години.

(4) Ако поради делото од член 239 став 3, 240 став 2, 241 став 2 и 242 став 3 на овој закон настапи тешка телесна повреда на некои лице или имотна штета од големи размери,
сторителот ќе се казни со затвор до пет години.

(5) Ако поради делото од член 239 став 3, 240 став 2, 241 став 2 и 242 став 3 на овој закон настани смрт на едно или повеќе лица,

сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Неукажување помош на лице повредено во сообраќајна незгода

Член 244

(1) Возач на моторно возило или на друго превозно средство што ќе остави без помош лице кое е повредено со тоа превозно средство, или чија повреда е предизвикана од истото средство, ќе се казни со затвор до една година.

(2) Ако поради неукажувањето помош настапила тешка телесна повреда или смрт на повредениот,

сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Непрописно предавање во сообраќај на експлозивен или запалив материјал

Член 245

Тој што спротивно на републички или покраински пропис за промет со експлозивен или лесно запалив материјал ќе предаде на превоз со јавно сообраќајно средство експлозивен или лесно запалив материјал или таков материјал сам ќе пренесува користејќи се со јавно сообраќајно средство, ќе се казни со затвор до една година.

Глава дваесет и прва

КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ СПОМЕНИЦИ НА КУЛТУРА, АРХИВСКИ МАТЕРИЈАЛ И ПРИРОДНА РЕТКОСТ

Оштетување или уништување на споменици од културно-историско значење

Член 246

(1) Тој што ќе оштети или уништи споменик на култура или архивска граѓа или регистратурски материјал или библиотечни вредности или природна реткост,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Тој што без дозвола на надлежен орган ќе изврши конзерваторски или реставраторски работи, или без дозвола или спротивно на забраната врши археолошки ископувања или истражувања или други истражувачки работи на споменик на култура, архивска граѓа или регистратурски материјал, библиотечни вредности или природна реткост, па поради тоа овие бидат тешко оштетени или го загубат својството,

ќе се казни со затвор до три години.

(3) Во особено тежок случај на делото од став 1 и 2 на овој член,

сторителот ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Присвојување на споменици на култура, архивски материјал или природна реткост

Член 247

Тој што при археолошки ископувања, архивски истражувања или геолошко-палеонтолошко и минеролошко-петрографски истражувања или ископувања или на друг начин ќе присвои ископина, материјал или најден предмет што претставува споменик на култура, архивска граѓа или природна реткост,

ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Изнесување во странство споменик на култура, архивска граѓа или природна реткост

Член 248

(1) Тој што без дозвола на надлежен орган ќе изнесе во странство споменик на култура или архивска граѓа, забележан документарен материјал, архивска граѓа во микрофилм или фотокопирана, ксерографирана или на друг начин забележана библиотечна вредност, или предмет што претставува природна реткост,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(2) Во особено тежок случај, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години.

Уништување или прикривање на необработен архивски материјал

Член 249

Тој што ќе уништи или прикрие регистратурски материјал пред да биде одбрана од него архивска граѓа така што истиот не може да послужи како извор на архивска граѓа,

ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

ТРЕТ ДЕЛ

Глава дваесет и втора

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Престанување на важноста на кривичноправни одредби

Член 250

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат кривичноправните одредби од законите на Социјалистичка Република Македонија:

1) член 4 од Законот за забрана да се носи зар и фереце („Службен весник на СРМ“, бр. 1/51);

2) членовите 76, 77, 78 и 79 од Законот за заштита на спомениците на културата („Службен весник на СРМ“, бр. 24/73);

3) членовите 86, 87, 88 и 89 од Законот за заштита на природните реткости („Службен весник на СРМ“, бр. 41/73);

4) член 56 од Законот за архивската дејност („Службен весник на СРМ“, бр. 47/73);

5) член 27 од Законот за основите на изборниот систем во организациите на здружениот труд („Службен весник на СРМ“, бр. 34/72);

6) член 33 од Законот за републички референдум („Службен весник на СРМ“, бр. 29/73).

Одредби за правните последици

Член 251

(1) Правните последици на осудата што на основа на закон на Социјалистичка Република Македонија се однесуваат на престанување или губење на одредени права (член 89 став 1 од Кривичниот закон на Социјалистичка Федеративна Република Југославија) и кои настапиле поради осуда за одредени кривични дела или на одредени казни пред влегувањето во сила на овој закон, остануваат и натаму во важност.

(2) Правните последици на осудата што на основа на закон на Социјалистичка Република Македонија се состојат во забрана на стекнување на одредени права (член 89 став 2 од Кривичниот закон на Социјалистичка Федеративна Република Југославија) и кои настапиле поради осуда за одредени кривични дела или на одредени казни пред влегувањето во сила на овој закон, остануваат и натаму во важност, со исклучок на став 3 на овој член.

(3) Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат правните последици на осудата што се состојат во забрана на стекнување на одредени права, а кои на основа на закон на Социјалистичка Република Македонија настапиле пред влегувањето во сила на овој закон со осудата со која е изречена парична казна како главна казна, или условна осуда, или судска опомена, или сторителот е огласен за крив, а е ослободен од казна.

Влегување во сила на Законот

Член 252

(1) Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јули 1977 година.

(2) Одредбите од член 4 до 7 на овој закон ќе се применуваат од 1. I. 1979 година.

(3) Одредбата од член 113 став 2 на овој закон ќе се применува од 1 јануари 1980 година.

294.

Врз основа на член 5 од Законот за општествена контрола на цените („Службен весник на СРМ“ бр. 25/72), а во согласност со точка 7 од Одлуката за начинот на формирањето на цените и за мерките на непосредна општествена контрола на цените на производите и услугите од интерес за Републиката („Службен весник на СРМ“ бр. 19/75), Извршниот совет на Собранието на СР Македонија донесува

О Д Л У К А

ЗА НАЧИНОТ НА ФОРМИРАЊЕ НА ЦЕНАТА НА УСЛУГИТЕ ВО ПАТНИОТ ПАТНИЧКИ СООБРАКАЈ И АВТОБУСКИТЕ СТАНИЦИ

1. Со оваа одлука, до склучувањето на општествен договор, се пропишува мерка на непосредна општествена контрола на цените — давање согласност на тарифите на услугите во патниот патнички сообраќај, а за цените на услугите во автобуските станици се пропишува мерката на непосредна општествена контрола на цените — евиденција на цените.

2. Организациите на здружениот труд што вршат услуги во патниот патнички сообраќај можат да ги зголемат постојните цени до 8,5%.

3. Се овластува Републичкиот завод за цени да дава согласност на тарифите.

4. Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за начинот на формирање на цената на услугите во друмскиот патнички сообраќај („Службен весник“ на СРМ“ бр. 28/76).

5. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“.

Број 12-1227/1

9 јуни 1977 година
Скопје

Потпретседател
на Извршниот совет,
Васил Тударов, с. р.

295.

Уставниот суд на Македонија, оценувајќи ја уставноста и законитоста на член 52 од Самоуправната спогодба за меѓусебните односи во здружениот труд на работниците во Градежното претпријатие „Пелагонија“ — градилиште X во Битола, донесена од работните луѓе, а прогласена од работничкиот совет на 15 ноември 1974 година, на седницата одржана на 28 април 1977 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА ставот 2 на член 52 од Самоуправната спогодба за меѓусебните односи во здружениот труд на работниците во Градежното претпријатие „Пелагонија“ — градилиште — X во Битола, донесена на собирот на работните луѓе, а прогласена од работничкиот совет на 5 ноември 1974 година.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на СРМ“, како и во Градежното претпријатие „Пелагонија“ — градилиште — X во Битола, на начин определен за објавување на самоуправниот општи акти.

3. Уставниот суд на Македонија, по повод на поднесена претставка со решение У. бр. 5/77 од 3 февруари 1977 година, поведе постапка за оценување уставноста и законитоста на ставот 2 на член 52 од самоуправната спогодба означена во точката 1 на оваа одлука затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со ставот 4 на член 212 од Уставот на СР Македонија, ставот 2 на член 15 и ставот 1 на член 27 од Законот за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд.

4. Во претходната постапка и на седницата од 2 февруари 1977 година Судот утврди дека со ставот 1 на член 52 од оспорената самоуправна спогодба е определено, работник кој го здружил својот труд во основната организација на определено време, има право на годишен одмор ако таа работа траела полни 6 месеци, а во оспорениот став 2 на овој член е предвидено, на работник кој го здружил својот труд на определено време одморот да му се определува на тој начин, што за секој месец непрекинато работа да му припаѓа по 1 ден одмор.

Според ставот 4 на член 212 од Уставот на СР Македонија, работникот има право на дневен, неделен и годишен одмор во траење од најмалку 18 работни дена. Исто така, и според ставот 1 на член 27 од Законот за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд („Службен лист на СФРЈ“ бр. 22/73), работникот има право на годишен одмор во текот на една календарска година во траење од најмалку 18 работни дена, а во ставот 2 на член 15 од истиот закон е определено, работник кој го здружил својот труд на определено време да ги има сите права и обврски на работник кој го здружил својот труд на неопределено време.

Со оглед на тоа што предвидениот основ во ставот 2 на член 52 од Самоуправната спогодба за меѓусебните односи во здружениот труд на работниците во Градежното претпријатие „Пелагонија“ — градилиште X во Битола (за секој изминат месец непрекинато работа на работникот му се определува 1 работен ден одмор) не му обезбедува на работникот кој има 6 месеци непрекинато работа годишен одмор од најмалку 18 работни дена, Судот утврди дека не е во согласност со ставот 4 на член 212 од Уставот на СР Македонија, ставот 2 на член 15 и ставот 1 на член 27 од сојузниот Закон за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд.

Оваа одлука, согласно членот 433 од Уставот на СР Македонија, и алинејата 2 на член 15 од Законот за основите на постапката пред Уставниот суд на Македонија и за правното дејство на неговите одлуки („Службен весник на СРМ“ бр. 42/76), Судот ја донесе на седница, без претходно одржување на јавна расправа, затоа што оцени дека за натамошното разјаснување на состојбата на работите по предметот не беше неопходно присуството на учесниците во постапката.

На основа изнесеното Судот одлучи како во точката 1 на оваа одлука.

У. Бр. 5/77

28 април 1977 година
Скопје

Претседател
на Уставниот суд на
Македонија,
д-р **Асен Групче**, с. р.

296.

Уставниот суд на Македонија, оценувајќи ја уставноста и законитоста на Правилникот за стекнување и распределба на средствата за работа на органот на управата на Собранието на општина Битола, донесен од советот на работната заедница во согласност со старешината на органот, на седницата одржана на 28 април 1977 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Правилникот за стекнување и распределба на средствата за работа на органот на управата на Собранието на општина Битола, донесен од советот на работната заедница во согласност со старешината на органот, на седницата одржана на 16 јуни 1976 година, во делот кој се однесува за основите и мерилата за распределба на средствата за лични доходи.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на СРМ“ и во органот на управата на Собранието на општина Битола на начин определен за објавување на општите акти.

3. Уставниот суд на Македонија по повод на поднесена претставка со решение У. бр. 8/77 од 16 февруари 1977 година поведе постапка за оценување уставноста и законитоста на правилникот означен во точката 1 од оваа одлука затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со начелото за взаемност и солидарност предвидено во членот 22 од Уставот на СР Македонија и ставот 2 на член 42 од сојузниот Закон за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд, а изразено во членот 43 и 44 од републичкиот Закон за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд.

4. Во претходната постапка и на седницата одржана на 28 април 1977 година Судот утврди дека со оспорениот правилник се утврдени основите и мерилата за стекнување и распределба на средствата за работа на органот на управата на Собранието на општина Битола, а дека составен дел на правилникот е и листата за вреднување на работните места утврдени со актот за систематизација. Исто така, Судот утврди дека овој правилник не содржи одредби за заштита на работници инвалиди и постари работници со 35 години работен стаж, мажи, односно 30 години за жени.

Според членот 22 од Уставот на СР Македонија и ставот 2 на член 42 од Законот за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд („Службен лист на СФРЈ“ бр. 22/73), на секој работник во согласност со начелото за распределба според трудот и со порастот на продуктивноста на неговиот и на вкупниот општествен труд и со начелото на солидарноста на работниците во здружениот труд, му припаѓа личен доход за задоволување на неговите лични, заеднички и општи општествени потреби, според резултатите од неговиот труд и неговиот личен придонес што со својот тековен и минат труд го дал во зголемувањето на доходот во основната организација.

Според членот 43 од републичкиот закон за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд („Службен весник на СРМ“, бр. 16/74), работник кој без професионална рехабилитација, според преостанатата работна способност, како и на работник на кого му е намалена здравствената или работната способност, а со професионална рехабилитација се оспособил за работа на одредено работно место, со самоуправната спогодба му се обезбедува правото на учество во распределба на средствата за личен доход што го остварувал пред настапу-

вање на инвалидноста и намалената здравствена односно работна способност. Според членот 44 од истиот закон работник со работен стаж над 35 години за мажи и 30 години за жени, кој поради намалена работна способност се распоредува на друго соодветно работно место, има право врз основа на начелото на взаемност и солидарност, а под услови утврдени со самоуправната спогодба, да учествува во распределба на средствата за личен доход во висина на личниот доход што го остварува пред да биде распореден на соодветно работно место.

Членот 83 од републичкиот Закон за меѓусебните односи на работниците во здружениот труд, предвидува правата и обврските на работниците во работните заедници на републичките и општинските органи да се уредуваат со посебен закон во согласност со одредбите на овој закон. До донесување на посебен, односно до усогласување на посебните закони со одредбите на овој закон, уредувањето на правата и обврските на работниците во органите и организациите од претходниот став ќе се врши според општите акти во согласност со одредбите на овој закон.

Со оглед на тоа што оспорениот Правилник за стекнување и распределба на средствата за работа на органот на управата на Собранието на општина Битола не содржи одредби за заштита на инвалиди и постари работници Судот оцени дека тој, во делот за основите и мерилата за распределба на средствата за лични доходи, не е во согласност со означените уставни и законски одредби.

Оваа одлука, согласно членот 433 од Уставот на СР Македонија и алинејата 2 на член 15 од Законот за основите на постапката пред Уставниот суд на Македонија и за правното дејство на неговите одлуки („Службен весник на СРМ“ бр. 42/76) Судот ја донесе на седница, без претходно одржување на јавна расправа, затоа што оцени дека за натамошното разјаснување на состојбата на работите по предметот не беше неопходно присуството на учесниците во постапката.

На основа изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

У. бр. 8/77
28 април 1977 година
Скопје

Претседател
на Уставниот суд на
Македонија,
д-р **Асен Групче**, с. р.

СОДРЖИНА

	Страна
293. Кривичен закон на Социјалистичка Република Македонија — — — — —	489
294. Одлука за начинот на формирање на цената на услугите во патниот патнички сообраќај и автобуските станици — —	519
295. Одлука на Уставниот суд на Македонија У. бр. 5/77 од 28 април 1977 година —	519
296. Одлука на Уставниот суд на Македонија У. бр. 8/77 од 28 април 1977 година	520